

TARTUNTATAUTILAIN 58 §:N JA 58 G §:N MUKAINEN PÄÄTÖS ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON TOIMIALUEEN KUNTIEN ALUEILLE

ASIAN TAUSTAA

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 12.3.2020. Koronavirus on yleisvaarallinen tartuntatauti, johon ei toistaiseksi ole tehoavaa spesifistä lääkehoitoa. Maailman terveysjärjestö WHO on 26.11.2021 nostanut omikron-koronavirusmuunnoksen (B.1.1.529) huolta aiheuttavien koronavirusmuunnosten listalle (VOC, variant of concern).

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 17.12.2021 ja 21.12.2021 tekemillään päätöksillä (ISAVI/10130/2021 ja ISAVI/10012-10184-10235/2021) kieltänyt tartuntatautilain 58.1 §:n nojalla Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Essoten, Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Sosterin, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Siun soten ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntien alueella kaikki sisätiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 50 (viisikymmentä) henkilöä. Määräykset ovat voimassa ajalla 20.12.2021 – 9.1.2022 (Essote) ja 23.12.2021 – 9.1.2022 (Sosteri, Siun sote, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri).

Itä-Suomen aluehallintovirasto on edellä mainituilla päätöksillään (ISAVI/10130/2021 ja ISAVI/10012-10184-10235/2021) velvoittanut tartuntatautilain 58 d §:n 1 momentin nojalla 58 d §:n 5 momentissa tarkoitettuja toimijoita järjestämään 3 momentissa tarkoitettujen yleisölle avoimien ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käytön Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Essoten ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntien alueilla siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Määräykset ovat voimassa ajalla 20.12.2021-31.12.2021 (Essote) ja 23.12.2021 – 31.12.2021 (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri).

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 30.12.2021 tekemällään päätöksellä (ISAVI/10396-10441/2021) velvoittanut tartuntatautilain 58 d §:n 1 momentin nojalla 58 d §:n 5 momentissa tarkoitettuja toimijoita

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 2, 13035 AVI | Käyntiosoite: Raatihuoneenkatu 5, Mikkeli

puh. 0295 016 800

kirjaamo.ita@avi.fi

www.avi.fi

Kuopion toimipaikka

Piispankatu 1

Joensuun toimipaikka

Torikatu 36 C

järjestämään 3 momentissa tarkoitettujen yleisölle avoimien ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käytön Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Määräys on voimassa ajalla 30.12.2021-26.1.2022 (Siun sote ja Sosteri) ja 1.1.-26.1.2022 (Essote ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri).

KUULEMINEN

Kuuleminen olisi saattanut vaarantaa tämän päätöksen tarkoituksen toteutumisen, ja siitä johtuva viivästyminen olisi aiheuttanut huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle ja yleiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi hallintolain (434/2003) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla asiassa ei ole suoritettu kuulemista.

ALUEHALLINTOVIKASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Määräys

Yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltäminen (58 §)

Aluehallintovirasto kieltää tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin nojalla Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla kaikki sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset.

Määräys tulee voimaan 31.12.2021 klo 16 ja on voimassa 20.1.2022 saakka.

Määräys ei koske yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia, joihin osallistuu enintään 50 (viisikymmentä) henkilöä ja joissa kaikille osallistujille on määritelty oma istumapaikka. Määritelty istumapaikka tässä päätöksessä tarkoittaa nimikoitua tai numeroitua istumapaikkaa.

Määräys

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta (58 g §)

Aluehallintovirasto määrää tartuntatautilain 58 g §:n 1 momentin nojalla kaikki Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla sijaitsevat tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettut yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat suljettaviksi asiakkailta ja osallistujilta siltä osin, kuin niitä käytetään 58 g §:n 4 momentin 1-kohdassa tarkoitettuun liikunta- tai urheilutoimintaan tai 3-kohdassa tarkoitettuun hui- tai virkistystoimintaan seuraavissa tiloissa:

1 kohdassa tarkoitetut joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat;

3 kohdassa tarkoitetut tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan käytettävät tilat.

Rajoitus ei kohdistu muihin tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin mukaisiin kohteisiin.

Edellä mainittuja tiloja voidaan kuitenkin käyttää vuonna 2004 syntyneiden ja sitä nuorempien lasten ja nuorten ohjattuun harrastustoimintaan sekä lakisääteisten palvelujen toteuttamiseen.

Tartuntatautilain 58 g § 4 momentissa tarkoitetut yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut tilat, 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettu toiminta ja ne tahot, joita tämä päätös velvoittaa on määritelty tämän päätöksen perusteluissa.

Tämä määräys ei koske ammattuurheilemistä eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Määräys tulee voimaan 31.12.2021 klo 16 ja on voimassa 13.1.2022 saakka.

Kumoaminen

Tämä päätös kumoaa Itä-Suomen aluehallintoviraston 21.12.2021 antaman tartuntatautilain 58 §:n mukaisen määräyksen (ISAVI/10012-10184-10235/2021) koskien tiettyjen yleisötilaisuuksien kieltämistä Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntien alueella ajalta 31.12.2021 klo 16 -9.1.2022.

Tämä päätös kumoaa Itä-Suomen aluehallintoviraston 17.12.2021 antaman tartuntatautilain 58 §:n mukaisen määräyksen (ISAVI/10130/2021) koskien tiettyjen yleisötilaisuuksien kieltämistä Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän kuntien alueella ajalta 31.12.2021 klo 16 -9.1.2022.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Tartuntatautilain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

Tartuntatautilain 6 §:n mukaan laissa tarkoitettujen valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

Tartuntatautilain 8 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan. Saman säännöksen 3 momentin mukaan aluehallintoviraston ja sen toimialueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjunnassa. Aluehallintovirasto tekee tässä laissa säädetty hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, erityisvastuualueen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta.

Tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin mukaan, kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, aluehallintovirasto voi päättää alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä, jos kyseisten rajoitusten tekeminen on tarpeen usean kunnan alueella. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Säännöksen 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitetut päätökset tehdään enintään yhden kuukauden ajaksi. Toimenpiteet on heti lopetettava, kun tartunnan vaaraa ei enää ole.

Tartuntatautilakiin on tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (447/2021) muun muassa väliaikaisesti lisätty 58 c – 58 h § ja 59 a – 59 e §. Lisäksi tartuntatautilakiin on tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (876/2021) lisätty 58 i – 58 k §. Tartuntatautilain 58 d §:ää on osittain muutettu lailla 859/2021, joka on tullut voimaan 11.10.2021. Edellä mainitut väliaikaiset pykälät ovat tällä hetkellä voimassa 31.12.2021 asti. Pykälien voimassaoloa on osittain muutettuna jatkettu eduskunnan 21.12.2021 hyväksymällä ja tasavallan presidentin 22.12.2021 vahvistamalla lailla 30.6.2022 asti. Samalla lakiin on lisätty muun muassa uusi 58 m §, jota sovelletaan jo 23.12.2021 alkaen.

Tartuntatautilain 58 c §:n 1 momentin mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tietyinä ajankohtana, hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitetun toimijan on covid19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

1) asiakkailla ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;

2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja

3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa säädetyn toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään niistä toimijoista, joita edellä 58 c §:ssä säädetyt velvollisuudet koskevat. Pykälän 4–5 momenttien mukaan 1 momentissa säädetyt velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa eivätkä ne saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Tartuntatautilain 58 d §:n 1 momentin mukaan jos on ilmeistä, että 58 c §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 5 momentissa tarkoitettuja toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toimija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Päätöksessä on lisäksi selostettava, mitä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun 1 momentissa tarkoitettuja tiloja ovat:

1) sisätilat, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun;

2) alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, joita käytetään samanaikaiseen yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyinä ajankohtana;

3) tilat, joita käytetään 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta.

Kyseisen pykälän 4 momentin (ent. 5 momentti) mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tai Ahvenanmaan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;

2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;

3) kunnat ja kuntayhtymät;

4) uskonnolliset yhdyskunnat;

5) julkisoikeudelliset laitokset.

Kyseisen pykälän 5 momentin (ent. 6 momentti) mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei sovelleta kuitenkaan oppilaitosten toimintaan, varhaiskasvatukseen, ammattiturheilemiseen eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan.

Saman pykälän 6 momentissa (ent. 7 momentti) säädetään, että edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Kyseisen pykälän 7 momentin (ent. 8 momentti) mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

1.1.2022 voimaan tulevan 58 d §:n 1 momentissa olevaa viittaussäännöstä kyseisen säännöksen nojalla veloitettuihin toimijoihin on muutettu viittaamalla pykälän 4 momenttiin, kun aiempi viittaus on ollut 5 momenttiin.

Tartuntatautilain 58 g §:n 1 momentin mukaan, jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää

toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä covid-19-epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta. Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään, päätöksessä on todettava, mitä covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Saman pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos:

- 1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, jolta tieto on saatavilla, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 50;
- 2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella; ja
- 3) tartuntojen määrän sairaanhoitopiirin alueella arvioidaan asiantuntija-arvion mukaan johtavan sairaala- ja tehohoidon tarpeen merkittävään lisääntymiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaiseen vaarantumiseen taikka muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormittumiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallintovirastolle 2 momentissa tarkoitettun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2–6 kohdassa tarkoitettua hui- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

- 1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat sekä kuntosalit ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;

- 2) yleiset saunat sekä uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat;
- 3) tanssipaidat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;
- 4) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat;
- 5) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat;
- 6) kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin.

Kyseisen pykälän 5 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Pykälän 6 momentissa säädetään, että 1 momentissa tarkoitettu päätös ei koske ammattuurheilusta eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Pykälän 7 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun päätöksen saa tehdä enintään kahden viikon ajaksi kerrallaan. Päätöksen ajantasaisuutta on tarkoin seurattava ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetty edellytykset eivät enää täyty.

Pykälän 8 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 4 momentissa tarkoitetuista toiminnasta ja tiloista.

1.1.2022 voimaan tulevan tartuntatautilain 58 g:n 2 momentin soveltamiskriteereitä on muutettu niin, että uuden 58 g §:n 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos:

- 1) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella; ja
- 2) tartuntojen määrän sairaanhoitopiirin alueella arvioidaan asiantuntija-arvion mukaan johtavan sairaala- ja tehohoidon tarpeen merkittävään lisääntymiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaiseen vaarantumiseen taikka muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormittumiseen.

Tartuntatautilain 58 h §:n 1 momentin mukaan, jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on

tehnyt 58 d §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, asiakkaille tai osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja niitä toiminnassaan käyttävän toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa päätöksessä asetetut velvollisuudet ja rajoitukset. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle tai aluehallintovirastolle. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä tilassa asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien nähtävillä. Kyseisen pykälän 4 momentissa säädetään, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetun suunnitelman sisällöstä ja laatisesta.

Tartuntatautilain 58 i §:n 1 momentin mukaan EU:n digitaalisen koronatodistuksen tulee kansallisessa käytössä osoittaa henkilön saaneen 16 g §:n 1 momentissa tarkoitetun täyden rokotussarjan vähintään seitsemän vuorokautta aiemmin, negatiivisen koronatodistuksen enintään 72 tuntia aiemmin tai sairastaneen covid-19-taudin enintään kuusi kuukautta aiemmin.

Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan jos toiminnanharjoittaja edellyttää toiminnassaan 16-vuotiaalta tai sitä vanhemmalta asiakkaalta ja toimintaan osallistuvilta yleisötilaisuuteen tai tilaan pääsemiseksi 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetuissa asetuksissa säädettyt asiakkaiden saapumista ja oleskelua, asiakaspaikkojen sijoittamista sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämistä ja musiikin soittamisen rajoittamista koskevat velvoitteet, sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärärajoitukset sekä aukiolo- ja anniskeluajankäytökset taikka 58 tai 58 d §:ssä tarkoitetuissa covid-19-taudin estämiseksi tehdyissä päätöksissä asetetut osallistujamäärää koskevat rajoitukset tai osallistujien sijoittumista koskevat velvoitteet eivät koske kyseistä yleisötilaisuutta, tilaa tai toimintaa. Jos kunnan tartuntataudeista vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on kieltänyt yleisötilaisuuden järjestämisen 58 §:n nojalla kokonaan, todistuksen esittämisedellytyksellä ei kuitenkaan saa poiketa päätöksessä asetetuista rajoituksista. Jos asiakas tai osallistuja ei esitä todistusta, toiminnanharjoittajan tulee evätä pääsy yleisötilaisuuteen tai tilaan.

Saman pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä saa 2 momentissa tarkoitetulla tavalla edellyttää seuraaviin tiloihin pääsyn ehtona: 1) yleisötilaisuuksiin käytettävät sisä- ja ulkotilat; 2) ravitsemisliikkeet; 3) kuntosalit ja muut urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisäliikuntatilat; 4) yleiset saunat sekä uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä tai läheisyydessä olevat pukuhuonetilat; 5) tanssipaidat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat; 6) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat; 7) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat; 8) museot, näyttelytilat ja muut vastaavat kulttuuritilat

Saman pykälän 4 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on kirjattava 58 h §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan tieto siitä, että se edellyttää 1

momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilta.

Samana pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ajanjaksosta, jonka aikana 3 momentissa säädetyistä poiketen 58 ja 58 d §:ssä tarkoitetuissa viranomaispäätöksissä määrätty sekä 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetuissa asetuksissa säädetyt velvoitteet ja rajoitukset koskevat kyseisiä yleisötilaisuuksia, tiloja ja toimintaa riippumatta siitä, edellyttääkö toiminnanharjoittaja 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä. Asetuksen antamisen edellytyksenä on, että covid-19-rokotusohjelman vaikuttavuuden yllättävän ja merkittävän heikentymisen vuoksi on ilmeistä, ettei pelkkä 1 momentissa säädetty todistuksen esittämisedellytys estä riittävällä tavalla covid-19-taudin leviämistä, ja että se on taudin leviämisen sekä väestön terveyden vaarantavan vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen estämiseksi joko valtakunnallisesti tai tietyllä alueella välttämätöntä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on viipymättä ilmoitettava valtioneuvostolle, jos se katsoo, että mainittu tilanne tai sen perusteltu uhka on olemassa. Valtioneuvoston asetus saa olla voimassa enintään yhden kuukauden kerrallaan. Valtioneuvoston on tarkoin seurattava asetuksen ajantasaisuutta ja se on välttämättömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

1.1.2022 voimaan tulevan 58 i §:n 1 momenttia on täsmennetty seuraavasti: EU:n digitaalisen koronatodistuksen tulee kansallisessa käytössä osoittaa henkilön saaneen 16 g §:n 1 momentissa tarkoitetun täyden rokotussarjan vähintään seitsemän vuorokautta aiemmin, negatiivisen koronatodistuksen enintään 72 tuntia aiemmin tai sairastaneen laboratoriovarmistetun covid-19-taudin enintään kuusi kuukautta aiemmin. Lisäksi pykälän 5 momentissa oleva viittaus 3 momenttiin on korjattu viittaukseksi 2 momenttiin.

Tartuntatautilain 58 j §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajalla, sen palveluksessa olevalla tai sen tehtävää hoitavalla, jolla on tämän lain nojalla oikeus edellyttää EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämistä asiakkaalta ja toimintaan osallistuvilta, on oikeus tarkastaa todistuksen voimassaolo, jos sen toimintaan kohdistuu 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädetty taikka 58 tai 58 d §:n mukaisessa viranomaispäätöksessä määrätty rajoitus tai velvoite. Todistukseen merkittyjen henkilötietojen käsittely edellyttää lisäksi asiakkaan ja toimintaan osallistuvan informointia. Henkilötietoja saa käsitellä vain todistuksen voimassaolon tarkastamiseksi ja sen tarkastamiseksi, täyttyvätkö edellytykset tilaan pääsemiseksi. Todistuksen tarkastaminen tulee toteuttaa siten, että toiminnanharjoittaja käyttää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyväksymää lukijaohjelmaa, joka näyttää toiminnanharjoittajan edustajalle todistukseen kirjatun henkilön nimen ja tiedon todistuksen voimassaolosta. Jos todistuksen tarkastaminen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyväksymällä lukijaohjelmalla ei ole teknisistä syistä mahdollista, todistuksen voimassaolon voi tarkastaa ilman sähköistä lukijaohjelmaa.

Tartuntatautilain 59 a §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d:ssä, 58 h §:n 1 momentissa sekä 58 i §:ssä säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan uuden koronaviruksen aiheuttama infektio on yleisvaarallinen tartuntatauti.

Lain esityöt

Hallituksen esityksen (245/2020) 58 d §:ää koskevien säännöskohtaisten perustelujen mukaan aluehallintoviraston ja kunnan harkintapohja määräytyy THL:n tuottaman tiedon ja ohjeistuksen mukaisesti, ottaen huomioon myös sairaanhoitopiirin tuottama tarkempi aluekuva ja alueen muut toimenpiteet. Päätökset on perusteltava alueen tarpeilla, ja niissä on kuvattava kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Esityksen mukaan koronavirustartuntojen leviämisen estämisen lisäksi sääntelyn tavoitteena olisi toteuttaa elinkeinonharjoittajan näkökulmasta hallinto-oikeudellista lievimmän haitan periaatetta siten, että elinkeinonharjoittajille enemmän velvoitteita asettavat keinot olisi porrastettu ja toimintaan eniten puuttuvat toimet olisivat aina viimesijaisia. Lähes vastaavasti todetaan esityksessä tartuntatautilain 58 g §:n osalta. Kyseistä pykälää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että säännös on viimesijainen keino viranomaistoimin nopeasti, riittävän ennakoivasti ja mahdollisimman lyhytaikaisesti reagoida alueelliseen vaikeaan tautitilanteeseen, jos millään muilla keinoin covid-19-epidemian leviämistä alueella ei voida estää.

Hallituksen esityksessä todetaan, että lakiehdotuksen mukaan tilojen sulkeminen voisi koskea erilaisia liikuntaan ja urheiluun käytettäviä tiloja, uimahalleja, kylpylöiden allastiloja, yleisiä saunoja, harrastustoiminnan tiloja, huvi- ja teemapuistoja, tivoleita sekä sisäleikkipuistoja ja sisäleikkipaikkoja kuten myös kauppakeskusten yleisiä tiloja. Valtioneuvoston arvion mukaan näissä tiloissa tapahtuvan toiminnan luonne on sellaista, että siinä asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa, sijoittuminen tai mahdollisuus taudin leviämiseen pintojen välityksellä voi muodostaa erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi tai tiloissa on muutoin erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Esityksen mukaan tilojen sulkeminen olisi täsmällisesti ja tarkkarajaisesti rajoitettu vain lakiehdotuksen 58 g §:n 4 momentissa lueteltuihin tiloihin. Lisäksi pykälän soveltamisen edellytyksen olisi, että lakiehdotuksen 58 d §:n mukaisia toimenpiteitä lähikontaktien välttämiseksi tai muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa hallituksen esityksen johdosta antamassaan mietinnössä (StVM 1/2021 vp), että lakiehdotuksen lähtökohta on, että tarvittavat toimenpiteet toteutetaan eri toiminnoissa ensisijaisesti 58 c ja 58 d §:n nojalla. Vasta, jos nämä ja muut toteutetut toimet eivät riitä, voidaan turvautua 58 g §:n sääntelyyn. Tällöinkin toimenpiteiden tulee olla epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämättömiä ja pykälän 2 momentissa säädettävien edellytysten tulee täytyä.

Hallituksen esityksen (31/2021) 58 g §:ää koskevien säännöskohtaisten perustelujen mukaan soveltaminen ei olisi riippuvainen siitä, kuinka laajalle asiakas- ja osallistujamäärälle kyseisiä tiloja käytettäisiin, vaan sulkeminen koskisi kaikkia 58 g §:n 4 momentissa säädettyjä tiloja. Pykälän 4 momentissa tarkoitettuihin tiloihin liittyvä toiminta on sellaista, jossa on erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle ottaen huomioon ihmisten fyysinen läheisyys ja yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai riski taudin leviämiseksi tilojen pintojen välityksellä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa 58 d ja 58 g §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen johdosta antamassaan mietinnössä (StVM 7/2021 vp), että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tullut esiin, että tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin sanamuoto jättää epäselväksi, onko lainsäätäjän tarkoituksena ollut, että tilojen sulkeminen kohdistuu ainoastaan liikunta- tai urheilutoimintaan tai huvi- tai virkistystoimintaan säännöksessä mainituissa tiloissa vai onko esityksen tarkoituksena mahdollistaa tilojen sulkeminen kokonaan.

Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että erityisen tartuntariskin toiminnot voidaan edellytysten täytyessä kyseessä olevissa tiloissa kieltää kokonaan sulkemalla tilat. Valiokunta toteaa, että kyseisissä tiloissa voidaan järjestää poikkeuksellisesti muuta toimintaa, johon ei sisälly erityistä tartuntariskiä, esimerkiksi covid-19-rokotuksia, vaikka tilat olisikin suljettu niiden tavanomaiselta toiminnalta. Sulkemispäätös ei saa myöskään estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin.

Valiokunta toteaa, että esimerkiksi maneeseissa harjoitettava ratsastustoiminta ja muu vastaava toiminta eivät yksilöurheiluna kuulu soveltamisen piiriin. Valiokunta korostaa kuitenkin, että näissäkin tiloissa on noudatettava 58 c §:n mukaisia velvoitteita ja niihin voidaan kohdistaa 58 d §:n mukaisia päätöksiä.

Valiokunta kantaa erityistä huolta lasten ja nuorten harrastustoiminnan jatkumisesta. Valiokunta korostaa, että 58 g §:n soveltamisessa tulee huomioida erityisesti lasten ja nuorten mahdollisuudet harrastaa liikuntaa.

Mietinnössä todetaan myös, että valiokunta katsoo, että 58 g §:n soveltaminen on sinänsä mahdollista kiireellisissä tilanteissa, joissa ei ensin ole tehty 58 d §:n mukaista päätöstä. Valiokunta korostaa, että lähtökohtaisesti tulee ensisijassa käyttää lievempiä rajoituksia ja siirtyä porrastetusti tiukempiin, jos se on epidemiatilanteen vuoksi välttämätöntä.

Hallituksen esityksessä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 226/2021) todetaan 58 g §:ää koskevien säännöskohtaisissa perusteluissa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti tartuntatautilain 58 d §:n muutosta koskevassa mietinnössään (StVM 21/2021 vp) huomiota siihen, että muissa samaan kokonaisuuteen liittyvissä väliaikaisesti voimassa olevissa tartuntatautilain säännöksissä käytetään edelleen ilmaantuvuuslukuarajoitusten edellytyksenä. Tällaisia ovat 58 f §:n 2 momentin 1 kohta sekä 58 g §:n 2 momentin 1 kohta. Valiokunta korosti, että sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi tulee kyseistä rajoitusten tarpeellisuutta muuttuneessa epidemiatilanteessa arvioida kokonaisuutena ja valmistella tarvittaessa säädösmuutokset.

Esityksen mukaan merkittävillä tautiryppäillä tarkoitettaisiin sellaisia tilanteita, joissa tartuntaketjuja ei pystyttäisi luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttaisivat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella. Laajalla leviämisellä tarkoitetaan uusien tapausten merkittävää lisääntymistä ja leviämisten ryppäiden ulkopuolella, mikä vaikeuttaa tapausten jäljitettävyyttä. Harkinta siitä, milloin kyseessä olisi merkittävä tautirypäs, jää päätöksentekijälle, jonka tulee päätöksenteossaan nojautua asiantuntija-arvioon. Tautiryppäiden merkittävyyteen vaikuttavat edellä todetut pykälässä säädetyt edellytykset jäljitettävyydestä sekä merkittävästä laajan leviämisen riskistä. Mikäli tartuntaketjut pystytään jäljittämään, tarkoittaa se sitä, että ne pystytään katkaisemaan tartuntatautilain mukaisten eristämisen- ja karanteenipäätösten avulla.

Esityksessä todetaan, että toisaalta tilanteessa, jossa merkittävää osaa tartunnoista ei pystytä jäljittämään, on todennäköistä, että tartunnat leviävät väestössä laajemmin. Asiantuntija-arvion mukaiseen merkittävään riskiin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella puolestaan vaikuttavat paikalliset olosuhteet, esimerkiksi missä väestöryhmissä, tilanteissa ja tiloissa tartuntoja havaitaan, kuinka paljon tartuntoja havaitaan ja miten määrä on kehittynyt. Lisäksi asiantuntija-arvioon vaikuttaa tieto leviävistä viruskannoista ja niiden ominaisuuksista.

Esityksessä todetaan, että säännöksessä tarkoitettu tautiryppäiden merkittävyys liittyy keskeisesti esimerkiksi uhkaan siitä, että tautiryppäät tai niiden nopea laajeneminen lisäävät riskiä tartuntataudin hallitsemattomalle väestöleviämiselle, hyvinvointipalvelutarpeen merkittävälle kasvamiselle tai hengen ja terveyden vaarantumiselle. Myös terveydenhuollon kantokyvyn ja voimavarojen riittävyyden vaarantuminen on olennaista tautiryppäiden merkittävyyden ja rajoitusten tarpeellisuuden arvioinnissa.

Valtakunnallinen ohjaus

Koronaepidemian hallintaa on Suomessa ohjattu sosiaali- ja terveysministeriön hybridistrategian toimintasuunnitelmalla ja

ohjauskirjeillä. Niissä on annettu paikallisille ja alueellisille viranomaisille toimenpideohjeita epidemian eri vaiheisiin.

Valtioneuvosto on 9.9.2021 periaatepäätöksellään STM/2021/170 puoltanut sosiaali- ja terveysministeriön päivitettyä hybridistrategian toimintasuunnitelmaa COVID-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseksi 2021–22, joka on julkaistu 21.9.2021. Tähän liittyen sosiaali- ja terveysministeriö on kirjeellään 23.9.2021 (VN/22887/2021) ohjannut tartuntatautilain toimeenpanosta vastaavia viranomaisia suositusten ja rajoitusten epidemiologisesti tarkoituksenmukaisessa käytössä. Sosiaali- ja terveysministeriö 13.10.2021 antamallaan kirjeellä (VN/22887/2021-STM-23) jatkanut 23.9.2021 annetun ohjauksen voimassaoloa 7.11.2021 saakka.

Sosiaali- ja terveysministeriön päivitetyn hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaan kohdennettujen suositusten ja torjuntatoimien kohteina ovat tilat, tapahtumat ja toiminnot, joissa viruksen leviämisen riskien voidaan perustellusti katsoa olevan koholla. Toimet ovat pääsääntöisesti paikallisia tai alueellisia. Olennaista paikallisessa tilanteessa on kiinnittää huomiota rokottamattomiin väestöryhmiin, vakavalle tautimuodolle erityisen alttiisiin ryhmiin sekä hoidon tarpeen muutoksiin. Taudin leviämisen merkitystä ja vaikutuksia on arvioitava erityisesti lääketieteelliseltä kannalta sen suhteen, millaisen riskin se aiheuttaa yksilöiden hengelle ja terveydelle, mutta myös heidän laajemmalle hyvinvoinnilleen ja muille palvelutarpeilleen sekä perusoikeuksien toteutumiselle. Päätöksenteossa huomioidaan lapsen edun ensisijaisuuden periaate. Mikäli paikallisella tasolla syntyy tai uhkaa syntyä erityistilanne, jossa taudin laaja leviäminen väestöryhmien keskuudessa muodostaa ilmeisen riskin sille alttiiden ihmisten terveydelle ja kokonaishyvinvoinnille sekä välillisten vaikutustensa kautta laajemmille yhteiskunnallisille haitoille, on syytä ryhtyä kohdennettuihin tehostettuihin toimenpiteisiin tämän estämiseksi.

Toimintasuunnitelman mukaan rajoitusten on oltava välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ja soveltuvin osin perustua riskipotentiaalin (riskien hierarkian) ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen riskipotentiaalin arviointimalliin. Vain merkittävimmän kokonaisriskin omaavat toiminnot ovat ensisijaisia rajoittamisen kohteita, mikäli hallintopäätökseen perustuvat rajoitukset ovat välttämättömiä. Ottaen huomioon asiantuntijatieto, joka liittyy niissä tapahtuvien tartuntojen mahdollisuuteen sekä tartuntojen leviämisen ja vakavien tautimuotojen estämiseen erilaisiin tartuntariskin vähentämiskeinoin, voi olla perusteltua rajoittaa valittuja toimintoja painotetusti ja kokonaisuudessaan, mutta tarkoin kohdennetusti. Mikäli tarkoitus voidaan uudessa tilanteessa tehokkaasti saavuttaa verrattain lyhytkestoisella mutta tiukalla täsmärajoituksella, se voi olla kokonaisvaikutuksiltaan hyväksyttävämpi vaihtoehto kuin edes paikallisesti pitkäjäksoisemmaksi muodostuva mutta hienosyisesti jäsennetty osittainen rajoitus. Alueellisessa soveltamisessa on perusteltua kiinnittyä paikallistasoon, joka merkitykselliseltä liikkuvuudeltaan muodostaa

ennakoitavan toiminnallisen kokonaisuuden (kuten työssäkäynti- ja asiointialueet).

Rajoitusten tilannekohtaisesti valittuna ja painotettuna kohteena voisivat olla ajantasaiseen epidemiologiseen ja lääketieteelliseen tietoon perustuen tietyt tilaisuusmuodot. Kokonaisriskiltään vähäiseen toimintaan ei suositella kohdennettavaksi rajoituksia. Kohtalaisen riskin toimintaan suositellaan kohdennettavaksi suojattaville väestöryhmille painotettua informaatio-ohjausta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 6.8.2021 päivätyssä aluehallintovirastojen pyynnöstä antamassaan vastauksessa (VN19731/2021) ottanut kantaa muun muassa tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n soveltamisen suhteeseen. Kirjeessä todetaan muun muassa, että tartuntatautilain 58 § rajoittaa tilaisuuksia, jotka ovat luonteeltaan väkeä rajallisiin joko ulko- tai sisätiloihin niiden jatkuvaluonteista peruskäyttöä laajemmin kokoavia tilanteita. Rajoitukset koskevat vain kyseisiä kokouksia tai tilaisuuksia, eivät tilojen käyttöä yleisesti ja kaikissa tilanteissa. Sen sijaan 58 c § ja 58 d § ovat soveltamisalaltaan laajoja ja koskevat kaikkia tiloja. Tartuntatautilain 58 d §:n säännös on siis osin rinnakkainen lain 58 §:n säännöksen kanssa ja osin muun muassa erilaisten tapahtumien osalta täydentää sitä.

Kirjeen mukaan säännökset ovat siis käyttötarkoitukseltaan hieman erilaisia; 58 § koskee tilaisuuksien ja yleisten kokousten rajoittamista tai kieltämistä, kun taas 58 d § koskee tilojen käytön järjestämistä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Näin ollen niiden käyttötarkoitus ei ole toisiaan poissulkeva, vaan ne tukevat toisiaan. Tilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevan 58 §:n soveltaminen ei kuitenkaan ole sidottu määräaikaisesti voimassa olevissa säännöksissä määriteltuihin kriteereihin.

Kirjeen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tartuntatautilain 58 §:ssä säädetty välttämättömyysedellytys asettaa rajat viranomaisen harkintavallalle. Näin ollen tilanteessa, jossa yleisötapahtumien kieltäminen kokonaan ei olisi tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi täysin välttämätöntä, tulisi perusoikeusmyönteisen laintulkinnan mukaisesti arvioida, millä keinoin voidaan päästä mahdollisimman vähäisin perusoikeusrajoituksin päätöksen taustalla vaikuttavaan tavoitteeseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 17.8.2021 antanut ohjauskirjeen *Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat rajoitustoimet* (VN/20382/2021). Kirjeessä sosiaali- ja terveysministeriö korostaa lapset ja nuoret ensin -periaatetta ja sen konkretisoimista rajoitustoimien käytössä ja rajoitustoimien oikeasuhtaisuus- ja välttämättömyysharkinnassa siten, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rajoitustoimia pyritään välttämään ja niitä käytetään viimesijaisesti vasta, jos se on aivan välttämätöntä. Rajoitustoimia tulisi arvioida myös lapsen edun ja sen ensisijaisuuden näkökulmasta ja sitoa tämä pohdinta välttämättömyysedellytyksen ja oikeasuhtaisuuden arviointiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön on 11.11.2021 antamallaan ohjauskirjeellä *Uudistetun hybridistrategian toimintasuunnitelman täysimääräinen soveltaminen* (VN/28052/2021) ohjannut toimintasuunnitelman soveltamisesta 15.11.2021 alkaen. Kirjeessä todetaan, että toimintasuunnitelman täysimääräisen soveltamisen tavoitteena on epidemian alueellisista vaihekuvauksista, valtakunnallisista rajoituksista ja kattavista suosituksista luopuminen kokonaan. Ministeriö on valmistellut aiempien vaihekriteereiden tilalle nykyiseen tautitilanteeseen paremmin soveltuvat epidemian leviämisalueiden epidemiologiset tunnusmerkit. Tunnusmerkkejä voidaan käyttää suuntaa antavana apuna niiden toimenpiteiden tarpeen arvioinnissa, joita tulee harkita koronaepidemian hallitsemattoman ja vakavaa sairastavuutta merkittävästi lisäävän kasvun riskin johdosta alueellisesti tai joissakin alueen toimintaympäristöissä (väestöryhmässä, tiloissa tai toiminnoissa). Ministeriö pyytää alueellisia viranomaisia koronakoordinaatioryhmissä seuraamaan edelleen alueen epidemiatilannetta ja harkitsemaan sen perusteella, mitä suosituksia ja rajoituksia tarvitaan epidemian hillitsemiseksi.

Ohjauskirjeessään STM suosittelee, että rajoitustoimenpiteitä toteutetaan merkittävässä paikallisissa tautirypästilanteissa, ja varsinaisia hallintopäätöksiä asetettavia rajoitustoimia tehdään, jos se on välttämätöntä. Toimenpiteet ovat lyhytkestoisia ja ne kohdennetaan ja painotetaan riskiperusteisesti. THL:n riskipotentiaalin arviointimalli ohjaa ja tukee rajoitusten ja informaatio-ohjauksen kohdentamista ja sisällöstä päättämistä. THL päivittää riskipotentiaalin arviointitaulukkoa sekä ohjausta kertyvän tiedon ja tarpeen mukaan.

Ohjauskirjeessä todetaan, että mikäli välttämättömiä rajoitustoimia on otettu käyttöön, on toimijoilla edelleen mahdollisuus ottaa käyttöön ns. koronapassi rajoituksille vaihtoehtoisena terveysturvallisuustoimena. Koronapassin käytöllä voidaan osaltaan kohdentaa toimia sekä vähentää huomattavasti rajoituksista toimijoille aiheutuvia haittoja ja mahdollistaa toiminnan jatkaminen rajoituksista huolimatta. Nämä seikat tulee huomioida päätösharkinnan pohjana olevassa tehokkuus- ja vaikutusarvioinnissa.

Ohjauskirjeen liitteen (*Epidemian leviämisalueiden epidemiologiset tunnusmerkit*) mukaan toimintasuunnitelman täysimääräisen soveltamisen tavoitteena on epidemian alueellisista vaihekuvauksista luopuminen. Tämän myötä sosiaali- ja terveysministeriön on valmistellut aiempien epidemian vaihekriteerien tilalle nykyiseen tautitilanteeseen paremmin soveltuvat epidemian leviämisalueiden epidemiologiset tunnusmerkit. Epidemian leviämisalueelle ominaisia tunnusmerkkejä ovat:

- Alueellisessa tai väestöryhmäkohtaisessa rokotuskattavuudessa on puutteita,
- Sosiaali- tai terveydenhuollon kuormitus kasvaa ja palvelujärjestelmän osan tai osien toimintakyky heikkenee,
- Positiivisten näytteiden osuus on $> 3,0-3,5 \%$, pois lukien kohdennetut terveystarkastukset ja seulonnat,
- Jätevesiseuranta osoittaa havaituissa virusmäärissä satunnaisvaihtelun

ylittävää kasvua,

- Esiintyy laajoja joukkoaltistumisia, joiden selvittäminen vaikeuttaa merkittävästi muuta epidemian torjuntatyötä,

- Jäljityksen viive rajoittaa tartuntaketjujen riskiperusteista tehokasta katkaisua,

- Tartuntojen 14 vrk:n tapaussumma koko väestössä on suuruusluokkaa > 100 / 100 000 asukasta tai rokottamattoman tai jonkun muun väestöryhmän suuruusluokkaa > 200 / 100 000 asukasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 1.12.2021 ohjauskirjeen *Epidemiatilanteen muutoksen edellyttämät toimenpiteet alueilla* (VN/31452/2021). Ohjauskirjeessä todetaan, että uudistetun hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaan hätäjarrun käyttöönoton harkinnan käynnistää epidemiologinen tai lääketieteellinen tilanne, jota ei ole pystytty riittävästi hallitsemaan alueellisin ja paikallisoin toimin. Mekanismi olisi otettava käyttöön, mikäli epidemiatilanne uhkasi merkittävästi väestön terveyttä ja hyvinvointia, palvelujärjestelmän toiminta- ja kantokyky olisi vakavasti uhattuna ja sekä sairaala- että tehohoito uhkaavat ylikuormittua tai rokotusohjelman vaikuttavuus olisi ennakoarviota merkittävästi huonompi ja epidemiatilanne alkaisi sen seurauksena merkittävästi uudelleen vaikeutua. Ennen hätäjarrun käyttöönottoa tulee osoittaa, että paikallisten ja alueellisten toimijoiden käytössä olevat keinot eivät aktiivisesti ja ennakoivasti käytettyinä ole riittäviä epidemian hillitsemiseksi tai ohjauksesta huolimatta keinoja ei ole alueilla otettu käyttöön.

Ohjauskirjeen mukaan epidemiatilanne on Suomessa heikentynyt huomattavasti, ja rokottamattomien keskuudessa epidemia jatkaa nopeaa leviämistään. Sairaalahoidon kuormitus on myös ollut nousussa viimeisen kuukauden aikana. Saavutettu 80 %:n rokotuskattavuus ei yksin riitä kääntämään epidemian kulkua laskusuuntaan. Tilanteen heikentyminen monilla alueilla edellyttää myös muita toimia tartuntojen vähentämiseksi.

Ohjauskirjeen mukaan valtakunnallinen epidemiatilanne ja erityisesti epidemian leviämisaluiden tartuntatilanne sekä hoidon tarpeen lisääntyminen tarkoittavat olosuhteita, joissa taudin leviäminen väestöryhmien keskuudessa muodostaa ilmeisen riskin sille alttiiden ihmisten terveydelle ja kokonaishyvinvoinnille sekä välillisten vaikutustensa kautta laajemmille yhteiskunnallisille haitoille. Alueilla ja paikallisissa tilanteissa on syytä ryhtyä kohdennettuihin tehostettuihin toimenpiteisiin tämän estämiseksi. THL on rokotuskattavuuden vaikutusarvion sekä epidemiatilanteen heikentymisen vaikutusarvion perusteella 29.11.2021 tarkistanut suositustaan riskipotentiaalin arviomallin käytöstä. Malli esittää lääketieteelliset ja epidemiologiset asiantuntija-arviot eri toimintojen asettamasta tartuntariskistä, riskien suuruudesta ja niiden realisoitumisen todennäköisyydestä sekä mahdollisuuksista torjua riskejä. Mallissa ei ole mainittu kaikkia mahdollisia tilanteita, mutta se toimii työkaluna alueellisille ja paikallisille viranomaisille tunnistamaan erilaisten tilanteiden ja tilaisuuksien mahdollisia riskejä.

Ohjauskirjeessään STM tarkistaa tämän mukaisesti viranomaisille (kunnat, kuntayhtymät, aluehallintovirastot) antamaansa ohjausta ja suosittelee, että heikentyneen epidemiatilanteen hillitsemiseksi sekä hätäjarrumekanismin käyttöönoton tarpeen välttämiseksi epidemian leviämisalueilla selvitetään, arvioidaan ja otetaan tämän harkinnan mukaisesti käyttöön korkean riskin tilaisuuksiin kohdistuvat rajoitustoimet. Lisäksi ministeriö suosittelee, että vastaava käyttöönottoharkinta tehdään ja sen mukaisesti otetaan käyttöön THL:n tarkistetun riskiarvion mukaisiin kohtalaisen riskin tilaisuuksiin, tiloihin ja toimintoihin kohdistuvat toimenpiteet.

Ohjauskirjeessä todetaan, että ministeriön suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia, vaan viranomaiset päättävät asiasta itsenäisesti. Päätösharkinnassa ja päätöksenteossa tulee huomioida lapsen edun ensisijaisuuden periaate siten, että tartuntojen estämiseksi tehtävät toimenpiteet kohdistuisivat ensisijaisesti aikuisiin ja vaikuttaisivat mahdollisimman vähän haitallisesti lapsiin. Samalla on huomioitava, että periaate velvoittaa myös aktiivisiin suojelutoimenpiteisiin, joilla estetään ja hillitään lapsille epidemiasta aiheutuvia haittoja.

Ministeriö korostaa ohjauskirjeessä edelleen, että viranomaistoimien tulee olla ripeitä ja tilannetta ennakoivia ja viranomaisten tulee käyttää niille osoitettua toimivaltaa viipymättä, mutta noudattaen suhteellisuus-, välttämättömyys- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita sekä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Kohdennettuihin, tehostettuihin toimenpiteisiin tulee ryhtyä, mikäli paikallisella tasolla syntyy tai uhkaa syntyä merkittävä tautirypäs, jossa taudin leviäminen väestöryhmien keskuudessa muodostaa ilmeisen riskin sille alttiiden ihmisten terveydelle ja kokonaishyvinvoinnille sekä laajemmille yhteiskunnallisille haittoille.

Ohjauskirjeen mukaan yleisvaarallisten tartuntatautien epidemioiden ja epidemioiden leviämisen torjunta perustuu tilastollisiin todennäköisyyksiin sekä riskien ennakkolliseen hallintaan. Rajoitustoimien tarkoituksena on erityisesti ihmisten välisten tartuntoja mahdollistavien kontaktien syntymisen ennaltaehkäisy. Kyse on väestön käyttäytymiseen liittyvistä todennäköisyyksistä. Rajoitusten valmistelun ei tarvitse suoraan perustua siihen, että joissakin tilaisuuksissa tai toiminnoissa olisi tapahtunut altistumisia ja tartuntoja, vaan siihen, että erityisesti tuntemattomien ihmisten välisten pitkäaikaisten lähikontaktien rajoittamisella vähennetään todennäköisyyksiä taudin leviämiseen.

Harkinnassa esimerkiksi tieto tartunnanlähteistä on vain yksi kokonaisharkinnan elementti. Toimenpiteiden välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta ei tulisi määrittää yksin käytettävissä oleva historiatieto esimerkiksi aikaisemmista tartunnanlähteistä, vaan ennakoitujen vaikutusten kokonaisarvio. Tehokkaimmiksi rajoitustoimiksi on osoitettu lähikontakteja merkittävästi vähentävät toimenpiteet sellaisessa toiminnassa, jossa pisaratartunnan riski korostuu toimintaan tai sen järjestämiseen liittyvien tekijöiden vuoksi. Tämän perusteella tarkoituksena on pyrkiä hillitsemään niitä tartunnanlähteitä, joista tartuntoja voi

todennäköisesti tulla ja joihin käytettävissä olevan asiantuntijatiedon perusteella voidaan tehokkaasti vaikuttaa.

Päätöksissä kuvataan kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ennen päätöksentekoa on keskeisesti siis arvioitava toimenpiteen epidemiologiset, lääketieteelliset, terveydelliset, sosiaaliset, sivistykselliset ja taloudelliset vaikutukset, samoin kuin muut vaikutukset ihmisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa, vaikutukset heidän perusoikeuksiensa toteutumiseen ja yhteiskunnan palveluiden saatavuuteen, vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja työelämään sekä erityisesti lapsivaikutukset. Tässä arviossa toimenpiteitä toteutetaan, mikäli niillä saavutettava kokonaishyöty ylittää niistä aiheutuvat haitat. Toimia on siis jatkettava niin kauan kuin niillä saavutettavat kokonaishyödyt yhteiskunnalle, vaikutukset ihmisten perusoikeuksiin huomioon ottaen, ovat merkittävämpiä kuin niiden haitat ja toimet ovat välttämättömiä sekä oikeasuhtaisia.

Ohjauskirjeen mukaan viranomaisten tulee harkita seuranta- ja arviointitietoihinsa perustuen, mihin rajoitustoimenpiteet ja informaatio-ohjaus kohdennetaan. Toimenpiteet kohdennetaan ja painotetaan riskiperusteisesti. Viestinnän ja informaatio-ohjauksen merkitys toimenpiteiden ennakkoinnissa ja niiden tehosteena korostuu. Myös toimenpiteiden oikeudellisen sitovuuden viestintä on tärkeä osa tätä, toimien lääketieteellisten perusteiden ja epidemiologisen merkityksen ohella. Osana toimenpiteiden välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusarviointia on harkintaa tehtävä myös tartuntatautien leviämisen ehkäisyn vaikuttavuuden näkökulmasta. Epidemian torjunnan tulee olla alueellisesti ja paikallisesti vaikuttavaa, ja suositus- ja rajoitustoimenpiteet tulee kohdistaa sellaiseen toimintaan, joilla tartuntoja voidaan parhaiten ehkäistä. Toisaalta toimenpiteiden vaikuttavuuden huomioiminen tarkoittaa myös sitä, että toimista luovutaan viipymättä, jos käy ilmeiseksi, ettei niillä saavuteta tavoiteltua tarkoitusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 22.12.2021 antanut ohjauskirjeen *Hätäjarrumekanismin käyttöönotto*. Kirjeessä todetaan, että epidemiatilanne on olennaisesti heikentynyt useiden viikkojen ajan. Viikolla 50 Suomessa todettiin yli 13 000 uutta koronavirustapausta. Viikoittainen raportoitu tapausmäärä on kaksinkertaistunut loka-marraskuun vaihteeseen verrattuna. Erityisesti rokottamattomilla nuorilla ja aikuisilla koronavirustapausten ilmaantuvuus on ennennäkemättömän korkea. Erikoissairaanhoidon kuormitus on ollut korkealla tasolla lokakuusta alkaen, ja tehohoidon kuormitus on lähes kaksinkertaistunut lokakuun loppuun nähden.

Suomessa rokotusten kohdeväestöstä, eli 12 vuotta täyttäneistä ja sitä vanhemmista, on 87,6 % saanut vähintään ensimmäisen rokoteannoksen, 83,3 % saanut kaksi rokoteannosta ja 15,9 % on saanut kolme rokoteannosta 21.12.2021 mennessä.

Kirjeen mukaan epidemiatilanteen yllättävää ja erittäin vakavaa heikkenemistä varten on valmisteltu poikkihallinnollisesti valtakunnallisesti hätäjarrumekanismit. Uudistetun hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaan hätäjarrun käyttöönoton harkinnan käynnistää epidemiologinen tai lääketieteellinen tilanne, jota ei ole pystytty riittävästi hallitsemaan alueellisin ja paikallisin toimin. Mekanismit olisi otettava käyttöön, mikäli epidemiatilanne uhkasi merkittävästi väestön terveyttä ja hyvinvointia, palvelujärjestelmän toiminta- ja kantokyky olisi vakavasti uhattuna, ja sekä sairaala- että tehohoito uhkaavat ylikuormittua, tai rokotusohjelman vaikuttavuus olisi ennakoarviota merkittävästi huonompi ja epidemiatilanne alkaisi sen seurauksena merkittävästi uudelleen vaikeutua.

Rokotuskattavuuden saavutettua kohdeväestössä ennalta asetetun 80 % tavoitetasoa kävi ilmeiseksi, että samaan aikaan lisääntyneet kontaktit ja rajoituksista luopuminen loivat kierteen, jossa tartunnat levisivät erittäin laajasti ja nopeasti rokottamattomien keskuudessa. Rokotusten kohderyhmien laajentamisella, testauksen lisäämisellä ja riskiperusteisesti kohdennetuilla sekä ns. koronapassin avulla suunnatuilla rajoitustoimenpiteillä ei riittävästi ole pystytty tätä kehitystä estämään. Kun samaan aikaan kahden rokotuksen antama suojateho alkoi hiipua, tartuntoja on alkanut esiintyä myös ensiksi rokotetuilla riskiryhmillä. Sairaalahoidon tarve ja epidemian torjuntatoimien perusterveydenhuollolle aiheuttama kuormitus on lisääntynyt merkittävästi ja jatkuvasti, aiheuttaen myös hoidon saatavuuden tai oikea-aikaisuuden huomionarvoista heikentymistä muissa terveyspalveluissa. Välillisten vaikutustensa kautta tartuntojen leviäminen voi jatkossa vaikuttaa merkittävästikin myös ihmisten osallistumis- ja toimintamahdollisuuksiin ja siten vaikeuttaa tavoitteeksi asetettua yhteiskunnan auki pitämistä. Ilmaantuneen uuden omikron-virusmuunnoksen merkitystä tälle kehitykselle ei vielä tarkemmin tunneta, mutta tieto asiasta lisääntyy erittäin nopeasti kansainvälisten kokemusten ja tilannekuvan seurannan avulla. Tilanne edellyttää lisätoimia tartuntojen vähentämiseksi ja epidemian hillitsemiseksi.

Ministeriö on 13.10.2021, 11.11.2021 ja 1.12.2021 antanut ohjauskirjeet uudistetun hybridistrategian toimintasuunnitelman soveltamisesta. Informaatio-ohjauksella, alueellisten ja paikallisten viranomaisten suosituksilla ja rajoitustoimenpiteillä sekä saavutetulla rokotuskattavuudella ei kuitenkaan ole riittävästi kyetty hillitsemään epidemiatilannetta. Epidemiatilanne ja sen heikentyminen edelleen uhkaavat merkittävästi väestön terveyttä, ja tällä hetkellä on selvä uhka palvelujärjestelmän ylikuormittumiselle.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen 22.12.2021 puoltamana sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa tällä kirjeellä hätäjarrumekanismien mukaisten laajojen lisätoimien käyttöä.

Kirjeen mukaan lisätoimenpiteiden kattavalla käytöllä pyritään siis hillitsemään epidemiaa ja turvaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokykyä voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Mekanismin sisältyvien toimenpiteiden käyttöönotolla tavoitellaan

kontaktien tehokasta vähenemistä määrääjäksi pahimmilla epidemia-alueilla.

Rajoitustoimien ajallisessa ja alueellisessa kohdentamisessa pääsääntönä tulee olla ainakin sairaanhoitopiiritasoinen arviointi ja päätöksenteko sekä epidemiatilanteen kannalta varmistetusti tehokas rajoitustoimien ajallinen kesto. Joidenkin toimenpiteiden toteuttaminen erityisvastuualueetasoisesti voi olla tarpeen, mikäli toimien perusteena osaltaan on erikoissairaanhoidon kapasiteetin turvaaminen. Toimenpiteiden kohdentamisen perusteena ja tukena käytetään leviämisalueen määritelmää.

Ministeriö ohjaa, että epidemian leviämisalueen kriteerit täyttävillä alueilla arvioidaan ja otetaan arvion mukaisesti käyttöön muun muassa seuraavia lisätoimenpiteitä:

- Rajoitetaan edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 §:n ja 58 d §:n mukaisin päätösin ja niiden täyden soveltamisalan mukaisesti yleisötilaisuuksien järjestämistä ja tilojen käyttöä, kohdistuen myös matalan riskin tilaisuuksiin, tiloihin ja toimintoihin: Rajoitetaan edellytysten täytyessä korkean ja kohtalaisen riskin yleisötilaisuuksien järjestämistä kieltämällä niiden järjestäminen kokonaan tartuntatautilain 58 §:n mukaisin päätösin.
- Rajoitetaan edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitettujen tilojen käyttöä kokonaan erityisesti korkean ja kohtalaisen riskin tilojen osalta.

Kirjeessä todetaan, että päätösharkinnassa ja päätöksenteossa tulee huomioida lapsen edun ensisijaisuuden periaate siten, että tartuntojen estämiseksi tehtävät toimenpiteet kohdistuisivat ensisijaisesti aikuisiin ja vaikuttaisivat mahdollisimman vähän haitallisesti lapsiin. Samalla on huomioitava, että periaate velvoittaa myös aktiivisiin suojelutoimenpiteisiin, joilla estetään ja hillitään lapsille epidemiasta aiheutuvia haittoja.

Ministeriö kehottaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymiä viipymättä arvioimaan alueellaan ja oma-aloitteisesti ilmoittamaan alueensa kunnille, aluehallintovirastoille ja Liikenne- ja viestintävirastolle tartuntatautilain 58 d §:ssä, 58 f §:ssä ja 58 g §:ssä säädettyjen soveltamisedellytysten täyttymisestä.

Aluehallintovirastojen ohjauspyyntö ja siihen sosiaali- ja terveysministeriön 1.11.2021 antama vastaus (muistio VN/27458/2021)

Aluehallintovirastot pyysivät tarkennusta sosiaali- ja terveysministeriön antamaan ohjaukseen koskien rajoitusten asettamista THL:n riskipotentiaalin arviointitaulukkoa hyödyntäen.

Muistiossa todetaan, että rajoitusten ja muiden toimenpiteiden harkinta perustuu aina parhaaseen saatavilla olevaan riittävään tietoon, ja epävarmuus sekä riskit voidaan juridiselta kannalta ottaa huomioon

rajoitustoimia punnittaessa ennakoivalla tavalla. Hengen ja terveyden suojaaminen on erittäin painava perusoikeus, jonka turvaaminen painottuu ja jonka suhteen on syytä noudattavaa varovaisuusperiaatetta.

Muistion mukaan yleisvaarallisten tartuntatautien epidemioiden ja epidemioiden leviämisen torjunta perustuu tilastollisiin todennäköisyyksiin sekä riskien ennakkolliseen hallintaan. Rajoitustoimenpiteiden tarkoituksena on erityisesti ihmisten välisten tartuntoja mahdollistavien kontaktien syntymisen ennaltaehkäisy. Kyse on väestön käyttäytymiseen liittyvistä todennäköisyyksistä. Rajoitusten valmistelun ei tarvitse suoraan perustua siihen, että joissakin tilaisuuksissa tai toiminnoissa olisi tapahtunut altistumisia ja tartuntoja, vaan siihen, että erityisesti tuntemattomien ihmisten välisten pitkäaikaisten lähikontaktien rajoittamisella vähennetään todennäköisyyttä taudin leviämiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemat tiedot ja valtakunnallinen epidemiatilanne

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan uusi koronavirus (SARS-CoV2) tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii tai aivastaa. Lähikontaktissa korona voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja on sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen. Virus voi tarttua myös kosketuksen kautta pinnoilta, joille on hiljattain päätynyt sairastuneen hengitystie-eritteitä. Koronavirukset ovat kuitenkin rakenteeltaan sellaisia, että ne eivät säily tartuttavina pinnoilla pitkään.

Viruksille on tyypillistä, että ne muuntuvat. Muuntuneet virukset saattavat poiketa ominaisuuksiltaan aiemmin levinneestä viruskannasta. Esimerkiksi tartuttavuudeltaan merkittävästi muuttuneet viruskannat voidaan luokitella ns. huolestuttaviksi koronavirusvarianteiksi (variant of concern, VOC).

THL seuraa aktiivisesti koronaviruksen muuntumista ja arvioi varianttien vaikutuksia koronavirusepidemiaan. Maailmalla kiertää tällä hetkellä useita eri koronaviruksen muunnoksia. Uusien virusmuunnosten leviämistä voi ehkäistä samoilla keinoilla kuin aiemmin esiintyvän koronaviruksen tarttumista.

VOC-virusmuunnosten lisäksi Suomessa ja muualla maailmassa esiintyy myös muita muuntuneita viruskantoja, joissa olevien mutaatioiden merkitystä viruksen tartuttavuuteen tai rokotesuojaan ei vielä tunneta.

Koronavirusrokote tarjoaa suojaa koronavirustautia ja erityisesti sen vakavia muotoja vastaan. Koronarokotteet vähentävät myös virusinfektiota ja viruksen erittymistä sekä tarttumista ihmisestä toiseen. Kuinka hyvän suojatehon rokotettu saa, riippuu rokotetun iästä ja perussairauksista; siitä, minkälaisesta koronataudista on kyse ja sillä hetkellä kiertävistä viruksista. Nykytiedon valossa nyt käytössä olevat koronavirusrokotteet antavat suojaa myös uusien virusmuotojen vastaan, mutta rokotteiden suojateho voi olla tiettyjä muunnoksia vastaan heikompi. On todennäköistä, että rokotus

suojaa rokotettua vakavalta koronavirustaudilta myös silloin, kun taudin aiheuttajana on muuntovirus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on valmistellut riskipotentiaalin arviointitaulukon, jota alueellisten viranomaisten on mahdollista käyttää tukena arvioitaessa eri tilaisuuksiin liittyvää tartuntariskiä ja leviämispotentiaalia. Taulukossa on pyritty yleisin riskien arvioinnin menetelmin arvioimaan tartuntariskin suuruutta ja vaikutuksia erilaisissa tilanteissa, joissa ihmisiä kokoontuu yhteen ja joukkoon sattuu tartuttavassa vaiheessa oleva henkilö. Taulukko on julkaistu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla alkusyksystä 2021 ja sivuilla olevia tietoja on päivitetty 30.11.2021.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 26.11.2021 tiedotteen mukaan maailman terveysjärjestö WHO on 26.11.2021 nostanut uuden Botswanassa ja Etelä-Afrikassa alkujaan todetun koronavirusmuunnoksen B.1.1.529 huolta aiheuttavien koronavirusmuunnosten listalle (VOC, variant of concern) ja antanut sille uuden nimen omikron. Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskus ECDC on 26.11.2021 julkaisemassaan riskiarviossa todennut omikron-virusmuunnoksen aiheuttavan merkittävän tai erittäin merkittävän terveysuhan EU/EEA-maiden kansalaisille.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen covid-19-epidemian hybridistrategian seuranta -tilannearvioraportissa 8.12.2021 todetaan, että Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskus ECDC on 26.11.2021 julkaisemassaan riskiarviossa todennut omikronvirusmuunnoksen aiheuttavan merkittävän tai erittäin merkittävän terveysuhan EU/EEA-maiden kansalaisille. Omikronmuunnoksen epäillään leviävän nykyistä valtamuunnosta deltaa helpommin, mikä saattaisi aiheuttaa jatkossa tarvetta rajoitusten kiristämiseen entisestään. Epidemiologinen tieto uudesta virusmuunnoksesta on vielä hyvin alustavaa ja tilanne muuttuu todennäköisesti hyvin nopeasti, kun uusia tietoja eri maista saadaan.

THL:n raportin mukaan omikron on levinnyt nopeasti eri puolille maapalloa kansainvälisen matkustajaliikenteen mukana. Useissa Euroopan maissa, mm. Tanskassa, omikronmuunnoksen katsotaan jo leviävän yhteiskunnassa.

Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskus ECDC on 15.12.2021 päivittämässään riskiarviossa todennut omikron-virusmuunnoksen aiheuttavan erittäin merkittävän terveysuhan EU/EEA-maiden kansalaisille. ECDC:n mukaan omikrontapauksia on todettu 12.12. mennessä 23:ssa EU/ETA:n alueen maassa, varmistettuja tapauksia on yhteensä 766. Saman raportin mukaan Suomessa on tällä hetkellä vahvistettu 20 omikronmuunnoksen aiheuttamaa koronatapausta. ECDC:n mukaan rajoitustoimien nopea palauttaminen ja niiden tiukentaminen on tämän hetken epidemiatilanteessa välttämätöntä, jotta väestön rokotuskattavuus saadaan korkeammalle tasolle ja covid-19 epidemia ei ylitä terveydenhuollon kantokykyä. ECDC myös katsoo, että maiden on välittömästi ryhdyttävä toimiin terveydenhuollon kapasiteetin nostamiseksi

ja siten varautua tilanteeseen, jossa covid-19 potilaiden aiheuttama terveydenhuollon kuormitus voimakkaasti kasvaa. Samaan aikaan covid-19 rokotusten nopeuttaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilannearvioraportin 8.12.2021 mukaan sunnuntaina 5.12.2021 erikoissairaanhoidossa oli yhteensä 147 potilasta, joista 95 oli erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla ja 52 teho-osastoilla. Erikoissairaanhoidon kuormitus on ollut samalla, korkealla tasolla lokakuusta alkaen, ja tehohoidon kuormitus on lokakuun loppuun nähden kaksinkertaistunut.

Raportin mukaan tehohoitoon tuli viikolla 48 tehohoidon laaturekisterin mukaan 39 uutta covid-19-potilasta. Edeltävien viikkojen 44–48 aikana uusien tehohoitopotilaiden viikoittainen määrä on vaihdellut 20 ja 39 potilaan välillä. Tautiin liittyviä kuolemia oli 8.12.2021 mennessä ilmoitettu tartuntatautirekisteriin yhteensä 1 395. Viimeisen kahden viikon aikana (24.11.–8.12.) menehtyneitä on kirjattu 93, joista noin 81 % on ollut yli 70-vuotiaita.

Raportin mukaan erikoissairaanhoitoon joutumisen riski on merkittävästi suurempi rokottamattomilla kuin kaksi kertaa rokotetuilla. Rokottamattomat ovat elo-lokakuun aikana päätyneet covid-19-tartunnan seurauksena erikoissairaanhoitoon 19 kertaa todennäköisemmin ja tehohoitoon 33 kertaa todennäköisemmin kuin rokotetut.

Raportin mukaan rokotuskattavuus 12 vuotta täyttäneessä väestössä on 87 % ensimmäisen rokoteannoksen osalta, 82,3 % toisen annoksen osalta ja 7,6 % kolmannen annoksen osalta. Rokotuskattavuus on nuorilla ja nuorilla aikuisilla muuta väestöä alhaisempi.

Raportin mukaan kahden viimeksi kuluneen viikon aikana (22.11.–5.12.) uusia koronatartuntoja ilmaantui Suomessa 315 sataatuhatta asukasta kohden, kun edellisten kahden viikon aikana (8.–21.11.) ilmaantuvuus oli 242 sataatuhatta asukasta kohden. Tapausmäärät ja ilmaantuvuus ovat kasvaneet lokakuun puolesta välistä lähtien. Viikolla 48 (29.11.–5.12.) todettiin lähes 9 400 uutta koronataapausta. Viikoittainen raportoitu tapausmäärä on kaksinkertaistunut loka-marraskuun vaihteeseen verrattuna.

Raportin mukaan viime viikkoina alle 12-vuotiaiden tartuntojen ilmaantuvuus on kasvanut infektioaineen ja tartuntamäärien kasvaessa kaikissa ikäryhmissä. Sairaalahoidon tarve alle 12-vuotiailla on kuitenkin hyvin harvinaista, eikä sen ilmaantuvuudessa ole havaittu muutosta, vaikka tartunnat ovat lisääntyneet. Valtaosa, yli 70 % kaikista tartunnoista, todetaan edelleen yli 12-vuotiailla, vaikka yli 80 % heistä on kahdesti rokotettu. Erityisesti rokottamattomilla nuorilla ja aikuisilla covid-19-tapausten ilmaantuvuus on ennennäkemättömän korkea.

Suomen yliopistosairaaloiden tehohoidon ylilääkäreiden julkisuuteen ja maan hallitukselle toimittama näkemys epidemiatilanteesta 20.12.2021

(Stepani Bendel, sähköposti 20.12.2021) on tiivistetysti se, että kansainvälisten asiantuntija-arvioiden perusteella (ECDC) ei voida poissulkea omikron-variantin aiheuttamaa tehohoidon hallitsematonta ylikuormitusta seuraavien viikkojen aikana. Erittäin todennäköisesti tapausmäärät tehohoidossa tulevat vähintään kaksin-kolminkertaistumaan omikron-variantin erittäin korkean tartuttavuuden vuoksi täysin riippumatta yleisen taudinkuvan vaikeudesta. Tehohoidon kantokyvyn turvaamiseksi ja erityisesti muiden kiireellisten potilaiden hoidon turvaamiseksi tartuntojen ehkäiseminen kaikkia kontakteja vähentämällä ja kokoontumisia rajoittamalla on välttämätöntä. Tehohoitolääkäreiden mukaan tärkeintä olisi nyt se, että jokaisen kansalainen ottaisi rokotteet.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto 21.12.2021

Aluehallintovirastot ovat 19.12.2021 päivätyllä lausuntopyynnöllään pyytäneet Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta asiantuntija-arviota siitä, voidaanko kaikkien tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettujen tilojen sulkemista pitää tarvittaessa perusteltuna covid-19-viruksen leviämisen estämiseksi. Aluehallintovirastot ovat tiedustelleet, muodostaako tiedossa olevan asiantuntemuksen mukaan asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen 58 g §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tiloissa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämislle. Voidaanko 4 momentissa mainituissa toiminnoissa tai siihen käytettävissä tiloissa katsoa olevan erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle? Mikäli sulkupäätöstä ei olisi perusteltua ulottaa kaikkiin TTL 58 g §:n 4 momentin 1-6 kohdissa tarkoitettuihin tiloihin, mihin niistä se olisi perusteltua ulottaa ottaen huomioon tiloihin ja niissä harjoitettuun toimintaan liittyvä tartuntariski ja vallitseva epidemiatilanne?

THL:n 21.12.2021 päivätyssä lausunnossa todetaan, että epidemiatilanne on Suomessa heikentynyt voimakkaasti viime viikkojen aikana. Kahden viimeksi kuluneen viikon aikana (4.12.–17.12.) uusia koronatartuntoja ilmaantui Suomessa 408 /100 000 asukasta, kun edellisten kahden viikon aikana (20.11.–3.12.) ilmaantuvuus oli 307 /100 000 asukasta. Tapausmäärät ovat kasvaneet jatkuvasti lokakuun puolestavälistä lähtien.

Viikolla 49 tartuntoja todettiin noin 10 600, ja viikolla 50 tartuntoja todettiin yli 12 400 (luku täydentyy vielä jälkikäteen). Viikon 49 lopussa (12.12.2021) erikoissairaanhoidossa oli yhteensä 177 potilasta, joista 125 oli hoidossa erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla ja 52 teho-osastoilla. Viikon 50 lopussa (19.12.2021) erikoissairaanhoidossa oli yhteensä 184 potilasta, joista 126 oli hoidossa erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla ja 58 teho-osastoilla. Erityisesti viimeisen viikon luvut täydentyvät jälkikäteen. Tehohoitokonsortion ilmoittama potilasmäärä tehohoidon osastoilla oli 64 potilasta 20.12.

Suomessa 12-vuotta täyttäneiden perussarjan (kaksi annosta) rokotuskattavuus on 83,3 %. Yli 80-vuotiasta yli 67 % on saanut myös kolmannen annoksen. Kolmansia rokoteannoksia on annettu yli 745 000.

Lausunnossa todetaan, että uutta varianttia (omikron) on havaittu jo 85 maassa. EU/ETA alueella todettu 27 maassa, osuudet ovat selvässä kasvussa. Tanskassa omikron-varianttia on todettu jo laajoilta alueilta, myös Norjassa ja Iso-Britanniassa laajaa leviämistä. Suomessa on toistaiseksi todettu 83 varmistettua tapausta, mutta seulontatestien perusteella omikron saattaa muodostaa jo noin puolet HUS-alueen uutena todettavista tapauksista ja myös Varsinais-Suomen alueella on todettu lisääntyvä trendi. Alustavat tutkimustulokset viittaavat siihen, että rokotuksen suoja lieväoireista tautia vastaan on heikentynyt. Rokotuksen suoja vakavaa tautia vastaan on yhä varsin hyvä, ja kolmannen annoksen jälkeen lähes yhtä hyvä kuin aiempia muotoja vastaan.

THL on tuottanut riskipotentiaalin arviointitaulukon, jota alueellisten viranomaisten on mahdollista käyttää tukena arvioitaessa eri tilaisuuksiin liittyvää tartuntariskiä ja leviämispotentiaalia. Taulukossa on pyritty yleisin riskien arvioinnin menetelmin arvioimaan tartuntariskin suuruutta ja vaikutuksia erilaisissa tilanteissa, joissa ihmisiä kokoontuu yhteen ja joukkoon sattuu tartuttavassa vaiheessa oleva henkilö. Lausunnossa todetaan, että epidemiatilanteen vaikeutuessa todennäköisyys tartuttavan henkilön läsnäololle kasvaa. On siis huomioitava, että epidemiatilanne saattaa vaikuttaa kokonaisriskiin, vaikka toimien välinen riskihierarkia säilyisikin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) arvioi, että nykyisessä, entisestään heikentyneessä epidemiatilanteessa on perusteltua ottaa alueellisesti käyttöön tiukempia rajoituksia, alueellisen epidemiatilanteen mukaisesti.

Lausunnon mukaan alueellisesti on arvioitava, olemassa olevaan tietoon perustuen, liittyykö paikallisiin 58 g §:n 4 momentissa mainittuihin tiloihin erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Tähän on ensisijaisesti käytettävissä paikallisten terveysviranomaisten keräämää epidemiologista tietoa tartuntojen alkuperästä. Arvioinnissa on hyvä käyttää apuna edellä mainittua riskipotentiaalin arviointitaulukkoa.

THL toteaa, että alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla on ensisijainen vastuu seurata alueensa epidemiologista kehitystä ja tehdä sen mukaiset päätökset oikea-aikaisesti sekä riittävän ennakoivina ja laaja-alaisina.

THL:n mukaan koronavirusrokote tarjoaa suojaa koronavirustautia ja erityisesti sen vakavia muotoja vastaan. Rokotussuojaa tulee nyt tehostaa etenkin ikääntyneillä ja riskiryhmiin kuuluvilla, jotta pystytään rajoittamaan sairaaloihin keskittyvää tautitaakkaa maksimaalisesti. Rokotukset tulee maksimaalisesti keskittää riskiryhmiin kuuluviin eli vanhuksiin ja kroonisia sairauksia sairastaviin. Näin vältetään eniten kuolemia sekä pitkittyviä teho- ja sairaalahoitoja.

Alueellinen epidemiatilanne

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Essote

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Essote on 29.12.2021 antamassaan asiantuntija-arviossa todennut, että yleisesti ottaen Etelä-Savon koronatilanne on nopeasti heikkenemässä. Positiivisten näyttöiden osuus on noussut, 7 vrk näyttöissä jo yli 6,71 %, vaikka testausta on tehty laajasti. Alueella kiertää sekä todennäköisesti vaarallisemman delta-variantin aiheuttamia ketjuja kun nopeasti leviävemmän omikron-variantin ketjuja. Vaikka sairaalahoidon kuormitus on ollut maltillinen (keskimäärin alle 5 potilasta ja tehohoidossa alle 2 potilasta) uhkaavat varsinkin terveydenhuollon työntekijöiden tartunnat palvelutuotantoa.

Essoten näkemyksen mukaan korkean riskin tapahtumat on välttämätöntä kieltää kokonaan ja muiden osalta rajata henkilömäärää nykyistä tiukemmaksi. Perusteena on nopeammin leviävä omikron-variantti ja sen aiheuttama riski. Näkemyksessä on huomioitu myös saatu valtiollinen ohjaus ja THL:n antamat kannanotot tilanteeseen.

Lausunnon mukaan uusia tapauksia todetaan laajasti koko Essoten alueella ja varsinkin tapausten määrän kasvu on huolestuttava. Merkittävää osaa tartuntoja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja altistuneita siten tavoittamaan. Tämä luo merkittävän riskin tartuntojen nopeampaan ja laajempaan leviämiseen alueella. Tällä hetkellä tartuntojen leviäminen uhkaa henkilöstön sairastumisten ja karanteenin kautta henkilöstön riittävyttä ensisijaisesti. Sairalahoidon kuormitus on korkea myös muutenkin, kun koronan takia ja pienikin määrä koronapotilaita kuormittaa merkittävästi palvelujärjestelmää. Huomioiden tämän hetkinen tartuntojen nopea leviäminen voimassa olevissa rajoituksista ja suosituksista huolimatta ja katsoen myös muiden alueiden kehitystä Essote näkee, että tehdyt toimet eivät ole riittäviä ja lisätoimenpiteet ovat välttämättömiä. Päätösten tulisi tulla voimaan nopeasti ja olla maksimissaan kahden viikon kestoisia.

Essoten näkemyksen mukaan epidemian nopean leviämisen ehkäisemisen kannalta päätös tulee ulottaa kaikkiin tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitettuihin tiloihin, joissa on mahdollisuus olla useita ihmisiä samanaikaisesti. Jos päätöstä on mahdollista rajata siten, että se ei rajoita yksilöliikuntaa avarassa tiloissa rajoitetulla henkilömäärällä, mutta rajoittaa kaiken ryhmäliikunnan pois olisi tämä Essoten näkökulmasta mahdollista. Essote katsoo, että lasten liikunta- ja harrastustoiminnan tulisi olla edelleen mahdollista ja siten päätöksen ei tulisi kohdistua edellä mainittuihin ikäluokkiin.

Essoten alueellinen 14 vuorokauden ilmaantuvuusluku THL:n tietojen mukaan 29.12.2021 on 182,3.

Itä-Savon sairaanhoitopiiri

Itä-Savon sairaanhoitopiiri toteaa 29.12.2021 antamassaan lausunnossa, että sairaanhoitopiirin alueella epidemiatilanne on merkittävästi huonontunut viikosta 51 lähtien, jolloin todettujen tartuntojen lukumäärä lähes kolminkertaistui viikkotasolla edelliseen viikkoon verrattuna. Tällä viikolla uusien tapausten ilmaantuvuus on edelleen kasvussa. Tartuntojen jäljitettävyyttä on heikentynyt aikaisempaan tilanteeseen nähden. Sairaanhoitopiirissä esiintyy useita tartuntaryyppejä ja tartuntoja todetaan kaikissa ikäryhmissä ja kaikissa alueen kunnissa. Riski tartuntojen laajaan leviämiseen sairaanhoitopiirin alueella on korkea. Tartuntoja on tällä viikolla todettu Sosterin hoitohenkilökunnassa useissa yksiköissä aiheuttaen poissaoloja eristysten ja karanteenien vuoksi. Henkilökuntatilanne on tällä hetkellä tiukka Sosterin yksiköissä erityisesti hoitohenkilökunnan osalta ja kiireetöntä toimintaa on jo supistettu. Tartuntamäärien laaja leviäminen henkilökunnassa ja /tai sairaalahoitoa tarvitsevien koronavirus -infektiopotilaiden merkittävä lisääntyminen vaarantaisi asukkaiden tarvitseman välttämättömän hoidon ja hoivan toteutumisen.

Itä- Savon sairaanhoitopiiri näkee välttämättömäksi ottaa tehokkaammat rajoitustoimet käyttöön epidemian nopean leviämisen hillitsemiseksi. Sen vuoksi Itä-Savon sairaanhoitopiiri pitää välttämättömänä sekä sisä- että ulkotiloissa järjestettävien yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisen kokonaan.

Itä-Savon sairaanhoitopiiri toteaa lausunnossaan tilojen käytön väliaikaisen sulkemisen osalta, että sairaanhoitopiirin arvion mukaan nykyiset rajoitustoimet eivät ole riittäviä epidemian hillitsemiseksi ja tiukemmat rajoitukset, joilla voidaan vähentää ihmisten välisiä kontakteja tehokkaasti, ovat välttämättömiä covid-19 taudin leviämisen estämiseksi ja sairaanhoidon ja hoivan riittävyyden turvaamiseksi Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella. Perusteluna tälle näkemykselle on tartuntamäärien merkittävä lisääntyminen viimeksi kuluneen viikon aikana huolimatta voimassa olevista rajoituksista. Tartuntaketjujen jäljitettävyyttä on selvästi heikentynyt ja tartuntoja esiintyy koko sairaanhoitopiirin alueella ja tartunnat ovat peräisin useista eri lähteistä. Savonlinnan Keskussairaalassa ei ole tehohoitopaikkoja covid-19 potilaille. Tehohoidosta hyötyvät potilaat siirretään muihin sairaaloihin. Osastohoitoa tarvitsevien potilaiden lisääntyminen johtaisi nopeasti sairaalan ylikuormittumiseen jo ennestään vaikeassa työvoimatilanteessa. Tartuntamäärien nopea lisääntyminen huolimatta jo voimassa olevista rajoituksista ja suosituksista osoittaa nykyiset toimet riittämättömiksi.

Itä-Savon sairaanhoitopiiri arvioi lausunnossaan tilojen käytön väliaikaisen sulkemisen epidemian hallitsemattoman leviämisen vuoksi välttämättömäksi. Rajoituspäätökset tulisi saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti parhaan vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Rajoitusten kesto tulisi mahdollisuuksien mukaan koordinoita yhteneväksi naapurisairaanhoitopiirien kanssa, koska väestön liikkuvuus esim. työn ja opiskelun vuoksi alueiden välillä on runsasta.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin mukaan päätöksen tilojen sulkemisesta tulisi kohdistua kaikkiin tartuntatautilain 58 g § mukaisiin tiloihin riittävän vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Suljettavaksi määrättyjen tilojen käyttö tulisi kuitenkin mahdollistaa vuonna 2004 ja sitä nuorempien lasten omissa vakiintuneissa pienryhmissä toteutettavaan ohjattuun harrastustoimintaan.

Sosterin alueellinen 14 vuorokauden ilmaantuvuusluku THL:n tietojen mukaan 29.12.2021 on 155,3.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Siun sote

Siun sote toteaa 29.12.2021 antamassaan lausunnossa tartuntatautilain 58 §:n mukaiselle tilaisuuksien kokonaan kieltämistä koskevalle päätökselle asetettujen edellytysten täyttymisestä alueellaan seuraavaa.

Sairaalassa on ylitetty normaali koronapotilaiden hoitokapasiteetti 29.12.2021. Erikoissairaanhoidossa on avattu koronapotilaiden lisäkohorttipaikkoja os 2K:lle. Merkittäviä haasteita on henkilökunnan, erityisesti hoitohenkilöstön riittävydessä. Mahdollinen estettävissä oleva lisäsairastavuus on syytä minimoida arviomme mukaan maksimaalisella kokoontumisten kieltämisellä. Siun sote arvioi, että korkean ja kohtalaisen riskin yleisötilaisuuksien kieltäminen on covid-19 taudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Viime viikon (51) koronatapausmäärät ovat lisääntyneet nopeasti ja etenkin joulunpyhien aikana tapausmäärät ovat kääntyneet jyrkkään kasvuun. Tapausten taustalla todetaan myös yleisötilaisuuksiin liittyviä tartuntaketjuja ja ilmaantuvuuden nousun takia on yhä todennäköistä, että tilaisuuksiin osallistuu henkilöitä tartuttavuusaikana. Erittäin tartuttavan omikron- variantin leviämisen myötä on myös koronarokotusten tuoma suoja heikentynyt.

Siun sote toteaa lausunnossaan, että rajoitukset tulisi saada voimaan mahdollisimman nopeasti, viimeistään 1.1.2022 alkaen ja kiello tulisi olla voimassa kaksi viikkoa.

Toisena osana lausuntoa Siun sote arvioi tartuntatautilain 58 g §:n mukaiselle tilaisuuksien kokonaan kieltämistä koskevalle päätökselle asetettujen edellytysten täyttymistä.

Siun sote toteaa, että tämänhetkinen (29.12.2021) 14 vuorokauden tapausilmaantuvuus koko sairaanhoitopiirin alueella on 200,31 /100 000 as. Johda-järjestelmään on tehty raportointipäivitys 29.12.2021. Todennäköisin oikea ja tilannetta vastaava luku on 200,31. Eilen 28.12.2021 ilmaantuvuus oli 166,2/ 100 000. Positiivisten näytteiden osuus edeltävän 14 vuorokauden aikana on 6,56%, positiivisten näytteiden osuus nousee nopeasti. Tartuntoja todetaan lähes kaikkien kuntien alueella, ainoastaan Rääkkylän ja Outokummun alueella ei ole todettu tapauksia edeltävän 14 vuorokauden aikana. Jäljitys on erittäin ruuhkautunut. Tuntemattomat tartunnanlähteet ovat lisääntyneet ja merkittäviä tartuntaketjuja todetaan ympäri maakuntaa, eikä tartuntaketjuja pystytä ajankohtaisessa

epidemiatilanteessa luottavasti jäljittämään. Tartuntaketjut aiheuttavat merkittävän riskin tartuntojen leviämiseksi Siun soten alueella. Tartuntoja todetaan eniten Joensuun työssäkäyntialueella. Tartuntamäärä on kasvanut nopeasti ennätyksellisen suureksi. Joukkoaltistumistilanteita todetaan lisääntyvästi ja erityistä huolta aiheuttavat lukuisat altistumiset SOTE-yksiköissä, erityisesti ikäihmisten hoivayksiköissä. Omikron-variantiksi varmistuneen tapauksen tartuntaketju on aiheuttanut tartuntoja Joensuussa, Kontiolahdella, Liperissä, Tohmajärvellä ja Kiteellä. Tartuntoja todetaan myös ulkopaikkakuntalaisilla.

Siun sote toteaa lausunnossaan, että sairaalahoidon tarve on kasvanut ja vuodeosastolla on 29.12.2021 covid-19 taudin vuoksi 6 potilasta vuodeosastohoidossa. Erikoissairaanhoidossa vuodeosastolla voidaan normaalijärjestelyin hoitaa 5 potilasta ja tehohoidossa maksimissaan 2-3 potilasta. Lisäkohortoinnein kapasiteettia voidaan nostaa jonkin verran. Terveystieteiden kokonaissuoritus on kasvussa, huomioiden rokotustyö, lisääntynyt jäljitystarve sekä lisääntynyt koronasairastavuus. Hoitajien saatavuudessa on Siun soten alueella erittäin merkittäviä haasteita, mikä heijastuu ongelmina lisäkapasiteetin muodostamisessa.

Siun sote toteaa, että tartuntatautilain 58 g:n mukaisen päätöksen tekeminen koko Siun soten alueella on välttämätöntä covid-19 taudin leviämisen estämiseksi ja päätöstä ehdotetaan tehtäväksi kahden viikon ajaksi. Tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset toimet eivät Siun soten arvion mukaan tule riittämään, eikä epidemiatilanne alueellisesti mahdollista edes teoreettisesti suppeampien rajoitetoimien seurantaa. Tilojen käytön väliaikainen sulkeminen on osana päätöstä Siun soten arvion mukaan välttämätöntä. Tartuntatautilain 58 g §:n mukainen päätös tulisi saada voimaan mahdollisimman pian ja sen tulisi kestää kahden viikon ajan.

Siun sote katsoo lausunnossaan, että tartuntatautilain 58 g §:n mukaisen päätöksen tulisi kohdistua 4 momentissa mainituista tiloista kyseisen momentin 1-3 ja 6 kohtien tiloihin, perusteina merkittävä riski uusien tartuntaketjujen syntymiselle, todetut tartuntaketjut, sekä ihmisten kokoontumiseen liittyvä tartuntariski. Siun soten mukaan tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin 4 kohdan tilat (huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat) eivät ole oleellisia Pohjois-Karjalan tarjonnassa ja kohdan 5 mukaisten tilojen (sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat) osalta käyttäjien ikäjakauman perusteella Siun sote ei hae näille tiloille rajoituksia.

Siun sote toteaa lausunnossaan, että lasten riski joutua sairaalahoitoon on erittäin pieni, jonka vuoksi Siun sote ei näe tarpeita rajoitustoimien käyttämisestä tässä ikäryhmässä mikäli se on toiminnallisesti mahdollista.

Siun sote toteaa lausuntonsa lopuksi, että epidemiologisen tilanteen muuttuessa tehdään tilanteesta uusi arvio yhteistyössä Siun soten, Itä-Suomen Aluehallintoviraston ja Pohjois-Karjalan alueellisen COVID-tilannekuvatyöryhmän kanssa.

Siun soten alueellinen 14 vuorokauden ilmaantuvuusluku THL:n tietojen mukaan 29.12.2021 on 178,3.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri on 30.12.2021 päivätyssä lausunnossaan todennut, että verrattuna edelliseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin antamaan lausuntoon 27.12.2021 epidemiologinen tilanne on muuttunut. Viimeisten (30.12.2021) raporttien mukaan KYSin sairaalakuormitus on noussut siten, että potilaita on sairaalassa nyt 11 kpl, joista 4 kpl tehohoidossa (Tilanne 30.12.2021). Pohjois-Savossa perusterveydenhuollon vuodeosastoilla potilaita on 2. Uusien tartuntojen määrä viikolla 52 on noussut ja tartuntoja on ollut 28.12.2021 141 kpl. Positiivisten osuus viimeisten 7 vrk:n aikana on 11,5 % (Islabin ottamista näytteistä).

Lausunnossa todetaan, että KYSissä on jatkettu kiireettömän kirurgisen toiminnan supistamista, jotta tehohoito ja vuodeosastohoito voidaan turvata potilaille.

Lausunnossa todetaan, että on varsin todennäköistä, että omikronvariantti tulee leviämään tehokkaasti ilman merkittäviä uusia rajoitustoimia. Tämä voi aiheuttaa sairaalakuormituksen lisäyksen, mutta vaikka oirekuva valtaosalla olisi lievä, se voi myös lievaoireisenakin johtaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön laajamittaiseen sairastumiseen vaarantaen potilasturvallisuuden. Tästä syystä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri suosittelee korkean ja kohtalaisen riskin yleisötilaisuuksien kieltämisen kokonaan. Sairaanhoitopiiri jättää aluehallintoviraston harkintaan, onko tässä epidemiatilanteessa riskitasoilla merkitystä leviämiseen vai tuleeko kiellon koskea myös matalan riskin tilaisuuksia.

Lausunnon mukaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alueella on tartuntaryppäitä, joita kaikkia erityisesti Kuopiossa ei voida jäljittää. On todennäköistä, että tilanne tulee pahenemaan ja jäljitystä joudutaan entistä enemmän kohdentamaan THL:n ohjeiden mukaisesti. Jäljityksen hidastuminen johtanee tartuntojen edelleen leviämiseen. Kuten lausunnossa edellä todetaan, on tartuntojen lisääntyessä sairaalahoidon kuormituksen riski olemassa ja vaikka sairaus olisi lieväästeinen, voi se aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön sairastumisen vuoksi potilasturvallisuuden vaarantumisen.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri toteaa lausunnossaan, että muualta Suomesta ja kansanvälisesti saaduista tiedoista voi päätellä, että omikronvariantti tarttuu tehokkaasti. Jos tähän halutaan vaikuttaa, tulee rajoitustoimet olla etupainotteisia myös lisärajoitusten osalta. Seurantajakso tartuntatautilain 58 d § mukaisten rajoitustoimien osalta on lyhyt, mutta muualta saatujen kokemusten perusteella rajoitustoimien myöhäinen aloittaminen on todennäköisesti tehotonta. Tästä syystä sairaanhoitopiiri suosittelee tartuntatautilain 58 g § mukaisia rajoitustoimia, kohtien 1 (liikunta- tai urheilutoiminta seuraavissa tiloissa: joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja

muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat sekä kuntosalit ja muut vastaavat sisäliikuntatilat) sekä 2 a (yleiset saunat sekä uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat), 2 b (tanssipaidat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat) sekä 2 e (kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin) osalta. Sairaanhoitopiiri suosittelee, että rajoitustoimet eivät kohdistu 2004 syntyneiden ja sitä nuorempien ohjattuun lasten ja nuorten harrastustoimintaan.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alueellinen 14 vuorokauden ilmaantuvuusluku THL:n tietojen mukaan 29.12.2021 on 254,3.

Johtopäätökset ja perustelut

Arvioinnin lähtökohdat

Aluehallintoviraston rajoituspäätösten tarkoituksena on tartuntatautilain 1 §:ssä säädettyjen tavojen ennaltaehkäistä tartuntatautilanteen pahenemista. Joukkoaltistumisten ja covid-19-tartuntojen leviämisen riski on erityisen suuri kaikissa tilanteissa, joissa suuri joukko ihmisiä kokoontuu ja voi päätyä lähikontakteihin keskenään. Siten tartunnan torjuntatoimista huolehtiminen yleisötilaisuuksissa on välttämätöntä.

Hybridistrategian toimintasuunnitelman oikeudellisen tilannearvion osalta todetaan, että tartuntatautilaki edellyttää viranomaisilta välittömiin toimiin ryhtymistä sen jälkeen, kun tieto torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä on saatu. Viranomaisten toimien tulee olla ripeitä ja tilannetta ennakoivia. Rajoitustoimenpiteiden käyttö edellyttää kokonaisvaltaista arviointia, jossa päätöksiä punnitaan epidemiologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten suhteen sekä suhteessa perusoikeuksiin. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistää väestön terveyttä. Lisäksi julkisen vallan tulee perustuslain 7 §:n mukaisesti turvata oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ohjaavat rajoitusten laajuutta ja sisältöä. Olennaista ovat vaatimukset rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta sekä rajoitusten tarkkarajaisuus, täsmällisyys ja säätäminen lailla siltä osin kuin kyse on vapauksien rajoittamisesta.

Päätöksen välttämättömyys

Aluehallintovirasto toteaa, että tartuntatautilain 58 §:n ja 58 g §:n mukainen välttämättömyysarvio on kokonaisharkintaa, jossa yksin koronatartuntojen ilmaantuvuusluvulle tai muulle yksittäiselle tekijälle ei voida antaa ratkaisevaa merkitystä. Tartuntatautilain 58 §:n ja 58 g §:n mukaisia rajoituksia asetettaessa joudutaan puuttumaan erityisesti elinkeinonharjoittamis- ja kokoontumisvapauteen ja rajoittamaan näin

ihmisten perusoikeuksia. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä ja rajoitusten suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuusperiaatteiden mukaisia.

Tällä päätöksellä rajoitetaan toimintaa ainoastaan siltä osin kuin asiantuntija-arvioiden sekä saadun ohjauksen perusteella on välttämätöntä. Hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisesti epidemian torjuntatoimet ovat aikaisempaa rajatumpia niin kohteeltaan, sisällöltään, kestoaltaan kuin alueeltaan, ja kohdennetaan ja painotetaan rajoitettavan kohteen riskipotentiaalin mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön 22.12.2021 antama uuden ohjauksen myötä tarkoituksena on siirtyä aiemmin käytössä olleeseen alueellisesti ja valtakunnallisesti laajempaan rajoitusmahdollisuuteen, jolloin myös suojattavien oikeushyvien painopiste muuttuu. Välttämättömyysharkinnassa on huomioitu myös rajoituksen yhteiskunnalliset vaikutukset ja kansallisen hybridistrategian linjaus, jonka mukaan rajoitustoimenpiteitä toteutetaan vain, mikäli niillä saavutettava kokonaishyöty todennäköisesti ylittää niistä aiheutuvat haitat.

Yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset

Tartuntatautilain 58 §:ssä säädetään yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Sen mukaan edellytyksenä on, että laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tartuntatauti on todettu. Aluehallintovirasto toteaa, että covid-19-tauti täyttää kyseisessä pykälässä mainitun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttavan yleisvaarallisen taudin määritelmän tartuntatautiasetuksen 1 § mukaisesti. Aluehallintovirasto toteaa saamiensa sairaanhoitopiirien lausuntojen perusteella, että merkittävän ja kohtalaisen riskin yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien kieltäminen kokonaan on välttämätöntä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueella.

Covid-19-tauti leviää laajasti sairaanhoitopiirien alueella voimassa olevista rajoituksista ja suosituksiin perustuvista toimenpiteistä huolimatta tartuntaryypäissä, joiden jäljittäminen on merkittäväällä tavalla vaikeutunut, ja jotka aiheuttavat merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen. Joukkoaltistumisten ja covid-19-tartuntojen leviämisen riski on erityisen suuri kaikissa tilanteissa, joissa suuri joukko ihmisiä kokoontuu ja voi päätyä lähikontakteihin keskenään. Siten tartunnan torjuntatoimista huolehtiminen yleisötilaisuuksissa on välttämätöntä.

Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen sairaanhoitopiireissä terveydenhuollon kokonaiskuormitus on kasvussa, mukaan lukien rokotustyö, lisääntynyt covid-19 testaustarve, pahasti ruuhkautunut tartunnanjäljitys, sekä lisääntynyt koronasairastavuus. Covid-19-taudin arvioidaan vakavalla tavalla vaarantavan toimialueemme terveydenhuollon kantokykyä. Jo nykytilanteessa sairaanhoitopiireissä on jouduttu covid-19-tautiin sairastuneiden potilaiden hoidon järjestämiseksi laajasti keskeyttämään kiireettömän hoidon toteuttamista, ja sairaanhoitopiirit arvioivat sairaala- ja tehohoidon tarpeen voivan edelleen lisääntyä tartuntojen määrän kasvaessa. Myös henkilökunnan riittävyydessä on merkittäviä haasteita. Väestön sairastavuuden kasvaessa myös

terveydenhuollon henkilökunnassa ilmenee ja on ilmennyt lisääntyvässä määrin covid-19 sairastuvuutta.

Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen sairaanhoitopiireissä on havaittu jo useilla alueilla omikron-virusmuunnoksen aiheuttamia tartuntoja, joiden osuuden kaikista tartunnoista arvioidaan nopeasti kasvavan. Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskus ECDC on 15.12.2021 päivittämässään riskiarviossa todennut omikron-virusmuunnoksen aiheuttavan erittäin merkittävän terveysuhan EU/EEA-maiden kansalaisille. ECDC:n mukaan rajoitustoimien nopea palauttaminen ja niiden tiukentaminen on tämän hetken epidemiatilanteessa välttämätöntä, jotta väestön rokotuskattavuus saadaan korkeammalle tasolle ja covid-19 epidemia ei ylitä terveydenhuollon kantokykyä.

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että voimassa olevat toimenpiteet eivät ole riittäneet turvaamaan alueen terveydenhuollon kantokykyä ja epidemian hallintaa. Siten potilaiden hyvä hoito sekä hoitavan henkilökunnan työkyvyn säilyminen vaarantuvat. Ottaen huomioon sairaanhoitopiirien antamat asiantuntija-arviot alueidensa epidemiologisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä lähitulevaisuudessa, Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömänä kieltää kaikki yleisötapaukset ja yleiset kokoukset, pois lukien sellaiset enintään 50 henkilön tilaisuudet, joissa kaikille osanottajille on määriteltävä oma istumapaikka. Päätös kohdistetaan epidemiologiseen ja lääketieteelliseen tietoon perustuen yleisesti sisä- ja ulkotiloissa järjestettäviin yleisötilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin, joihin arvioidaan liittyvän koronatartunnan ja tartuntojen leviämisen riski. Aluehallintoviraston arvion mukaan kokoontumisrajoituksen kohdentaminen määräyksessä mainittuihin yleisötilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin on tällä hetkellä välttämätöntä koronaviruksen laajemman leviämisen ehkäisemiseksi, riskiryhmien suojelemiseksi ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi.

Aluehallintovirasto toteaa, että epidemian aikana on painotettu lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rajoitusten viimesijaisuutta. Aluehallintovirasto toteaa, että tässä määräyksessä tarkoitetut tilaisuudet, joihin rajoitukset kohdistuvat, ovat pääosin aikuisväestölle suunnattuja. Niissä ei myöskään ole kyse sellaisista lasten arkeen kuuluvista toiminnoista, kuten koulusta ja harrastuksista, joiden turvaaminen on ensisijaisen tärkeää. Aluehallintovirasto toteaa, ettei päätökseen ole perusteltua tehdä ikäryhmäkohtaisia rajoituksia, vaan sen voidaan arvioida olevan kokonaisuutena välttämätön ja yhdenvertainen.

Aluehallintovirasto toteaa, että epidemiatilanne Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella on vaikeutunut nopeasti ja tartuntojen leviäminen uhkaa terveydenhuollon kantokykyä. Aluehallintovirasto on aiemmalla päätöksellään asettanut kokoontumisrajoituksen koskien kaikkia yli 50 hengen sisätiloissa järjestettäviä yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia. Aluehallintovirasto toteaa, ettei alueen nopeasti heikentyneestä epidemiatilanteesta saadut tiedot sekä terveydenhuollon ja sairaalahoidon arvioidusta kehittymisestä saatu asiantuntija-arvio huomioon ottaen

voimassa olevaa rajoitusta voida pitää riittävänä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Aluehallintovirasto katsoo, että kokoontumisrajoituksen laajentaminen on tämänhetkisessä epidemiatilanteessa välttämätöntä.

Tilojen väliaikainen sulkeminen

Tartuntatautilain 58 g §:n 1 momentin mukaan, jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä covid-19-epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämätöntä, aluehallintovirasto voi velvoittaa kaikkia pykälän 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita päätöksellä, jonka mukaan yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta.

Essoten, Sosterin, Siun soten ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin lausunnoista ilmenee, että covid-19-epidemian eteneminen ja terveydenhuollon kuormituksen kasvaminen ovat jatkuneet huolimatta tartuntatautilain 58 c §:n velvoitteista, alueilla voimassa olevista rajoituksista sekä viranomaisien muista toimenpiteistä. Sairaanhoitopiirit ovat arvioineet, että ilman merkittäviä lisärajoituksia epidemiologinen tilanne tulee entisestään heikentymään.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri on todennut, että Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalakuormitus on noussut ja KYSissä on jatkettu kiireettömän kirurgisen toiminnan supistamista, jotta tehohoito ja vuodeosastohoito voidaan turvata potilaille. Tartuntojen lisääntyessä sairaalahoidon kuormituksen riski olemassa ja vaikka sairaus olisi lieväasteinen, voi se aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön sairastumisen vuoksi potilasturvallisuuden vaarantumisen. Sosteri on todennut, että Savonlinnan keskussairaalassa ei ole tehohoitopaikkoja covid-19-potilaille ja tehohoitoa tarvitsevat siirretään muihin sairaaloihin. Sosterin mukaan osastohoitoa tarvitsevien potilaiden lisääntyminen johtaisi nopeasti sairaalan ylikuormittumiseen jo ennestään vaikeassa työvoimatilanteessa. Tartuntoja on jo todettu Sosterin hoitohenkilökunnassa useissa yksiköissä aiheuttaen poissaoloja eristysten ja karanteenien vuoksi. Henkilökuntatilanne on ja kiireetöntä toimintaa on jo supistettu. Tartuntamäärien laaja leviäminen henkilökunnassa ja/tai sairaalahoidon tarvitsevien koronavirusinfektiopotilaiden merkittävä lisääntyminen vaarantaisi asukkaiden tarvitseman välttämättömän hoidon ja hoivan toteutumisen. Siun sote on arviossaan todennut, että terveydenhuollon kokonaiskuormitus on kasvussa huomioiden rokotustyö, lisääntynyt jäljitystarve sekä lisääntynyt koronasairastavuus. Hoitajien saatavuudessa on Siun soten alueella erittäin merkittäviä haasteita, mikä heijastuu ongelmien lisäkapasiteetin muodostamisessa. Essote on arviossaan todennut, että tällä hetkellä tartuntojen leviäminen uhkaa henkilöstön sairastumisten ja karanteenien kautta ensisijaisesti henkilöstön riittävyyttä. Sairalahoidon kuormitus on korkea muutoinkin ja pienikin määrä koronapotilaita kuormittaa palvelujärjestelmää merkittävästi.

Jokaisen sairaanhoitopiirin ilmaantuvuus viimeisimmän 14 päivän ajalta on vähintään 50 per 100 000 asukasta kohden, sairaanhoitopiirien alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella. Lisäksi tartuntojen määrän sairaanhoitopiirien alueella arvioidaan asiantuntija-arvioiden mukaan johtavan sairaala- ja tehohoidon tarpeen merkittävään lisääntymiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaiseen vaarantumiseen taikka muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormittumiseen.

Huomioon on otettava lisäksi tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiselle, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

THL:n 1.10.2021 tuottamassa riskipotentiaalin arviointitaulukossa merkittävän riskin tilanteiksi on arvioitu muun muassa sisätiloissa olevat tanssiravintolat, -klubit ja vastaavat sekä yhteislaulutilaisuudet, suurkuorot. Kohtalaisen riskin tilanteiksi on arvioitu muun muassa yli 10 henkilön kuorolaulutoiminta, joukkueurheiluun ja ryhmäliikuntaan käytettävät sisäliikuntatilat sekä kontaktilajit. Vähäisen riskin tilanteiksi on arvioitu muun muassa kauppakeskusten yleiset oleskelutilat, harrastajateatteriin sekä muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat, huvi- ja teemapuistojen, tivoli- ja eläintarhojen sisätilat, yksilöurheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat, yleiset saunat ja uimahallien, maauimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat sekä sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat.

THL on aluehallintovirastoille 21.12.2021 antamassaan lausunnossa viitannut tuottamaansa riskipotentiaalin arviointitaulukkoon ja todennut, että siinä on pyritty yleisin riskien arvioinnin menetelmin arvioimaan tartuntariskin suuruutta ja vaikutuksia erilaisissa tilanteissa, joissa ihmisiä kokoontuu yhteen ja joukkoon sattuu tartuttavassa vaiheessa oleva henkilö. THL korostaa, että epidemiatilanteen vaikeutuessa todennäköisyys tartuttavan henkilön läsnäololle kasvaa. On siis huomioitava, että epidemiatilanne saattaa vaikuttaa kokonaisriskiin, vaikka toimien välinen riskihierarkia säilyisikin.

Siun sote on asiantuntija-arviossaan todennut, että joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävissä sisätiloissa sekä kuntosaleilla ja muissa vastaavissa sisäliikuntatiloissa on merkittävä riski uusien tartuntaketjujen syntymiselle. Edelleen Siun sote on todennut, että alueella on epidemian aikana todettu useita tartuntaketjuja yleisistä saunatiloista, millä perusteella myös uimahallien käytön rajoittaminen pukuhuonetoiloinen on perusteltua. Edelleen Siun sote on arvioinut tanssipaiikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat erittäin korkean riskin

tilaisuuksiksi sekä todennut, että kauppakeskusten yleisten tilojen käytön rajoittaminen on myös suositeltavaa niissä tapahtuvan ihmisten ryhmytymisen vuoksi.

Essote on asiantuntija-arviossaan todennut, että epidemian nopean leviämisen ehkäisemisen kannalta päätös tulee ulottaa kaikkiin tartuntatautilain 58 g §:ssä mainittuihin tiloihin, joissa on mahdollisuus olla useita ihmisiä samanaikaisesti. Essote viittaa lausunnossaan myös nopeammin leviävä omikron-varianttiin ja sen aiheuttamaan riskiin. Sosteri on arviossaan todennut, että tiukemmat rajoitukset, joilla voidaan vähentää ihmisten välisiä kontakteja tehokkaasti, ovat välttämättömiä covid-19 taudin leviämisen estämiseksi ja sairaanhoidon ja hoivan riittävyyden turvaamiseksi.

Aluehallintovirasto toteaa edellä tässä päätöksessä esitettyjen seikkojen, saamiensa asiantuntija-arvioiden sekä tekemänsä kokonaisarvion perusteella, että henkilöiden fyysinen läheisyys toisiinsa ja yhtä aikaa paikalla olevien henkilöiden määrä muodostavat erityisen riskin covid-19-taudin leviämislle ainakin nyt rajoittamisen kohteena olevissa tiloissa ja toiminnoissa. Todennäköisesti nopeasti valta-aseman ottava omikron-muunnos on hyvin herkästi leviävä, ja se muodostaa samassa tilassa oleskeleville henkilöille erityisen tartunnan riskin ja sitä kautta mahdollisuuden merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Ottaen huomioon edellä mainittu valtakunnallinen epidemiatilanne sekä sen perusteella annettu valtakunnallinen ohjaus, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sairaanhoitopiirien asiantuntijatahoilta antamat lausunnot sekä sairaanhoitopiirien antamaa asiantuntija-arviot alueidensa epidemiologisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä lähitulevaisuudessa sekä sairaanhoitopiirien alueella ajankohtaisesti voimassa olevat rajoitukset ja toimenpiteet, Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömänä määrätä kaikki Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla sijaitsevat tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentissa tarkoitetut yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat suljettaviksi asiakkailta ja osallistujilta siltä osin, kuin niitä käytetään 58 g §:n 4 momentin 1-kohdassa tarkoitettuun liikunta- tai urheilutoimintaan tai 3-kohdassa tarkoitettuun huvi- tai virkistystoimintaan seuraavissa tiloissa: 1 kohdassa tarkoitetut joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat; ja 3 kohdassa tarkoitetut tanssipaidat sekä kuorolaulutoimintaan käytettävät tilat. Rajoitus ei kohdistu muihin tartuntatautilain 58 g § mukaisiin kohteisiin.

Edellä mainittuja tiloja voidaan kuitenkin käyttää vuonna 2004 syntyneiden ja sitä nuorempien lasten ohjattuun harrastustoimintaan. Myös lasten harrastustoimintaa koskee kuitenkin Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueella voimassa oleva aluehallintoviraston antama tartuntatautilain 58 d §:n mukainen määräys. Lisäksi edellä mainittuja tiloja voidaan kuitenkin käyttää lakisääteisten palvelujen toteuttamiseen.

Tämä päätös velvoittaa kaikkia tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- urheilutoimintaa taikka 3 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

- 1 joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat;
- 3 tanssipaikat ja kuorolaulutoimintaan.

Tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin mukaisella toiminnalla tarkoitetaan kyseisen momentin 1 kohdassa tarkoitettu liikunta- ja urheilutoimintaa ja 3 kohdassa tarkoitettua huvi- ja virkistystoimintaa. Ainakin nämä toiminnot ja tilat katsotaan covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavaksi toiminnaksi, ja ainakin näissä toiminnoissa ja tiloissa katsotaan olevan erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Tämä päätös ei koske ammattiurheilemista eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Aluehallintovirasto voi tehdä tartuntatautilain 58 g §:n 1 momentin mukaisen päätöksen enintään kahden viikon ajaksi.

Toimenpiteitä harkittaessa on otettu huomioon, että tällä päätöksellä on vaikutusta yhteiskuntaan, talouteen, elinkeinoelämään sekä perusoikeuksien toteutumiseen. Aluehallintovirasto toteaa, että tällä päätöksellä rajoitetaan toimintaa siltä osin kuin saadun ohjauksen ja asiantuntija-arvioiden perusteella on välttämätöntä epidemian leviämisen estämiseksi ja terveydenhuollon toimintakyvyn turvaamiseksi. Päätöksen hyödyt arvioidaan sen haittoja suuremmiksi.

Aluehallintoviraston arvion mukaan kokoontumisrajoitukselle sekä määrättyjen tilojen väliaikaiselle sulkemiselle on hyväksyttävät perusteet. Aluehallintovirasto toteaa, että yleisötilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin kohdistuvilla rajoituksilla sekä tilojen väliaikaisella sulkemisella toteutetaan tartuntatautilain tarkoitusta ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

STM:n uuden ohjauksen mukaan rajoitusten alueellisessa soveltamisessa on perusteltua kiinnittyä tasoon, joka väestön merkitykselliseltä liikkuvuudeltaan muodostaa ennakoitavan toiminnallisen kokonaisuuden. Tämä aluemääritys on vallitsevassa tilanteessa olennaisesti laajempi kuin syksyllä 2021. Ohjauksessa määritetty leviämisalueen käsite on rajoitusten tilannekohtaista kohdentamista tukeva määritelmä ja kokonaisuus epidemiologisia alueellisia tunnusmerkkejä. Mikäli leviämisalueen tunnusmerkistö alueella täyttyy, tulee toimenpiteiden alueellista alaa ja välttämättömyyttä arvioida alueen epidemiologiselta kannalta merkityksellisen väestön liikkuvuuden kautta. Lisäksi harkinnassa on syytä huomioida toimenpiteiden valtakunnallisesti yhdenmukaiset käyttöperiaatteet. Mikäli samaan epidemiologiseen tilanteeseen vastaamiseksi on perusteltua käyttää useita eri toimenpiteitä tai kohdentaa

toimia useaan kohteeseen samassa tarkoituksessa, tulisi niiden alueellinen ja ajallinen soveltaminen olla mahdollisimman yhteneväistä. Tämä koskee niin viranomaispäätöksiä kuin säädöspäätöksistä asetettavia rajoituksia.

Huomioon ottaen saatu tilannekuva, tartuntojen korkea ja noususuhtainen määrä alueella, tartuntojen esiintyminen laajasti eri kuntien alueella sekä ihmisten liikkuvuus aluehallintovirasto pitää välttämättömänä, että rajoitus asetetaan koskemaan kaikkia Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntia. Aluehallintovirasto katsoo, että ilman rajoituksen asettamista on vaarana, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyys ja hoidon saatavuus alueella vaarantuvat.

Aluehallintovirasto toteaa, että epidemian aikana on painotettu lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rajoitusten viimesijaisuutta. Lasten harrastustoiminnan turvaamiseksi tällä päätöksellä tartuntatautilain 58 g §:n nojalla suljettavia tiloja voidaan käyttää vuonna 2004 syntyneiden ja sitä nuorempien lasten ohjattuun harrastustoimintaan.

Aluehallintovirasto toteaa, että se seuraa tiiviisti epidemiatilanteen kehittymistä ja tällä päätöksellä asetettavien rajoitustoimien vaikutusta toimialueensa kuntien alueella. Jos epidemiologinen tilanne alueella tai valtakunnallinen arvio rajoitusten tarpeesta olennaisesti muuttuu, aluehallintovirasto arvioi tätä rajoituspäätöstään uudestaan jo sen voimassaoloaikana.

Koronapassin käyttöönottoa koskeva ohjaus

Tartuntatautilain 58 i §:n mukaisesti toiminnanjärjestäjän on mahdollista ottaa käyttöön EU:n digitaalinen koronatodistus eli niin sanottu koronapassi tartuntatautilain 58 tai 58 d §:ssä tarkoitetuissa covid-19-taudin leviämisen estämiseksi tehdyissä päätöksissä asetettujen osallistujamäärää koskevien rajoitusten tai osallistujien sijoittumista koskevien velvoitteiden vaihtoehtona 58 i §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tiloissa. Kyseisessä momentissa mainittuja tiloja ovat esimerkiksi yleisötilaisuuksiin käytettävät sisä- ja ulkotilat sekä kuntosalit ja muut urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisäliikuntatilat. Toiminnanharjoittajan tulee tällöin edellyttää koronatodistuksen esittämistä 16-vuotiaalta tai sitä vanhemmalta asiakkaalta ja toimintaan osallistuvilta.

Koronapassisääntelyä koskevan hallituksen esityksen (HE 131/2021) 58 i §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan yleiset kokoukset olisivat esitetyn säännöksen soveltamisalan ulkopuolella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää ajanjaksosta, jonka aikana tartuntatautilain 58 §:ssä tarkoitetuissa viranomaispäätöksissä määrätty velvoitteet ja rajoitukset koskevat kyseisiä yleisötilaisuuksia, tiloja ja toimintaa riippumatta siitä, edellyttääkö toiminnanharjoittaja koronapassin esittämistä.

Valtioneuvosto on 28.12.2021 antanut asetukset 876/2021 ja 1221/2021, joilla se on säätänyt, että tartuntatautilain (1227/2016) 58 ja 58 d §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä määrätyt velvoitteet ja rajoitukset koskevat, poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 i §:n 3 momentissa säädetään, kyseisiä yleisötilaisuuksia, tiloja ja toimintaa riippumatta siitä, edellyttääkö toiminnanharjoittaja mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitetun EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämistä.

Asetusten mukaan edellä säädettyä sovelletaan muun muassa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin aluetta koskeviin velvoitteisiin ja rajoituksiin 30.12.2021 - 20.1.2022 välisen ajan. Asetuksia on päivitetty 30.12.2021 asetuksilla 1296/2021 ja 1297/2021. Päivityksen mukaan edellä säädettyä sovelletaan myös Itä-Savon ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirien aluetta koskeviin velvoitteisiin ja rajoituksiin 31.12.2021 - 20.1.2022 välisen ajan.

Aluehallintovirasto toteaa, että tartuntatautilain 58 g §:n nojalla annettavan tilojen sulkemista koskevan määräyksen vaihtoehtona ei ole mahdollista edellyttää koronapassia.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Tartuntatautilaki (1227/2016) 1, 8, 58, 58 c, 58 d, 58 g, 58 h, 58 i-j, 59 a-c ja 91 §

Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista (146/2017) 1 ja 5 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa tartuntatautilain 90 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusosoitus on liitteenä.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös pannaan täytäntöön heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta tartuntatautilain 91 §:n 1 momentin nojalla.

LISÄTIETOJA

Aluehallintoviraston koronaneuvonta toimijoille ja tapahtumanjärjestäjille (ma-pe klo 8-11.30 ja 12.30-16): p. 0295 016 666, <https://avi.fi/usein-kysyttya-koronaviruksesta>

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa:

aluehallintoylilääkäri Sami Remes, p. 0295 016 876

ylitarkastaja Emma-Lotta Kinnunen, p. 0295 016 863

johtaja Ulla Ahonen, p. 0295 016 888

etunimi.sukunimi@avi.fi, Itä-Suomen aluehallintovirasto

Ylijohtajan sijainen,

johtaja

Ulla Ahonen

Ylitarkastaja

Emma-Lotta Kinnunen

Tämän asian ratkaisemiseen on osallistunut myös aluehallintoylilääkäri Sami Remes.

LIITE

Liite 1 – Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnat

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Päätös yleistiedoksiantona

Tämän päätöksen tiedoksianto tapahtuu yleistiedoksiantona. Asiakirja pidetään kaikkien nähtävillä Itä-Suomen aluehallintovirastossa 20.1.2022 saakka. Päätöksen nähtäville asettamisesta ilmoitetaan yleisessä tietoverkossa aluehallintoviraston verkkosivulla www.avi.fi.

Tämän päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun edellä mainittu ilmoitus on julkaistu aluehallintoviraston verkkosivulla.

Tiedoksi

Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnat ja kuntayhtymät

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä Essote

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä Siun sote

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Itä-Suomen aluehallintoviraston Opetus- ja kulttuuritoimen vastuualue

Itä-Suomen poliisilaitos

Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitokset

Kuopion ja Mikkelin hiippakunnat

Kuopion ja Karjalan hiippakunta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sosiaali- ja terveysministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Maksutta

Tämä asiakirja ISAVI/10457/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/10457/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ahonen Ulla 30.12.2021 17:51

Esittelijä Kinnunen Emma-Lotta 30.12.2021 17:52